

№ 33 (242) 13 жніўня 2001 г.

Наша Ніва

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у памяць звёлкі

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

Новая апазыщя

На мінульым тыдні былі апублікаваныя вынікі збору подпісаў за кандыдатаў на пасаду прэзыдэнта Беларусі. Згодна з імі, перадвыбарную гонку могуць працягнуць толькі чацьверо прэтэндэнтаў (С.Гайдукевіч, У.Ганчарык, С.Домаш і А.Лукашэнка). Рэшта папрочту ня здолела назыбіраць 100 тысяч подпісаў. Паводле падлікаў Цэнтравыбаркаму, найбліжэй да запаветнай адзнакі апынуўся лідер камуністаў С.Калякін (у яго пасыля праверкі падпісных дакументаў прызнаныя сапраўднымі 93 562 подпісы) і "праваслаўны дырэктар" Л.Калугін (91 345 подпісаў).

І ўсё-ткі галоўнай неспадзянкай гэтага этапу перадвыбарнай кампаніі для многіх застаецца адсейваныне галоўных прадстаўнікоў "новай апазыцыі" М.Марыніча і Л.Сініцына. Дзіва што, яшчэ некалькі тыдняў таму назад у беларускіх палітычных колах актыўна цыркулявала інфармацыя аб іх неамежаваных матэрыяльных рэурсах і магутнай адміністрацыйнай падтрымцы.

Аднак, рэгістрацыя не адбылася. І прычынай гэтаму была не нястача тэхнічных магчымасцяў і дасьведчаных кадраў (на збор подпісаў за іх былі кінутыя студэнты менскіх ВНУ), а карэктная палітычная курсу беларускага рэжыму, якая адбываецца па ходзе выбарчай кампаніі.

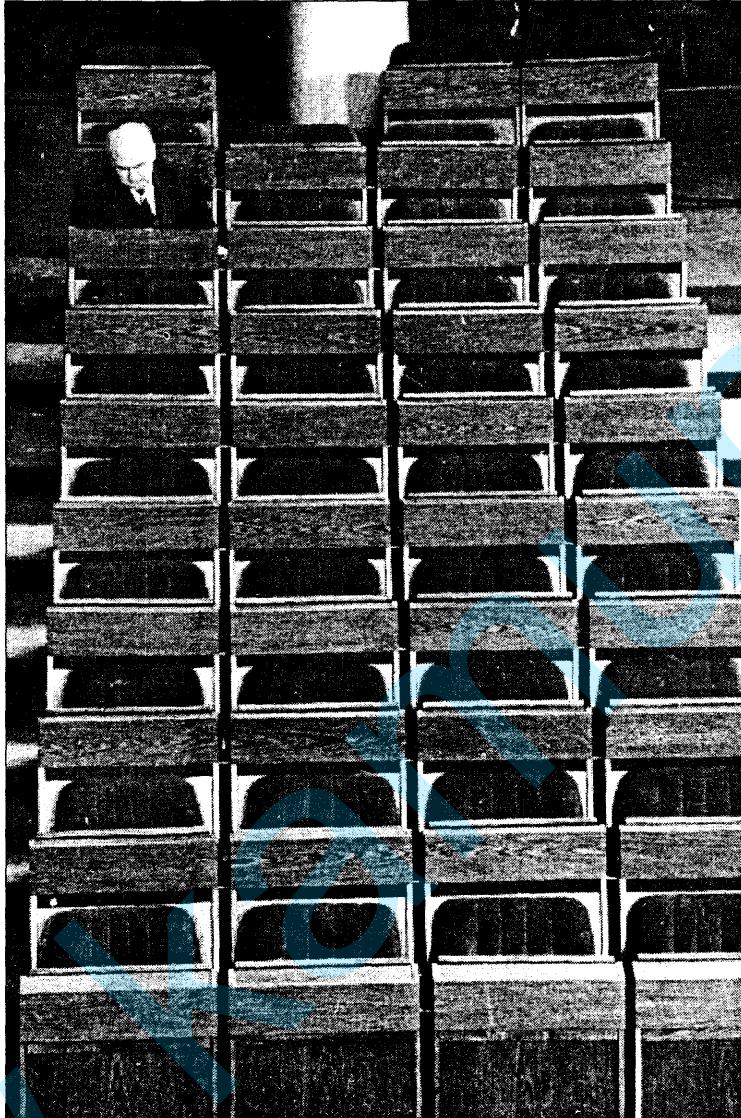
Як паведаміла нашая крыніца ў Адміністрацыі прэзыдэнта, разніне аб зьняцці Марыніча і Сініцына з дыстанцыі было прынятае Радай Бясьпекі на адным зь яе нядыні пасяджэнні.

Статус Рады Бясьпекі апошнім часам рэзка зьмяніўся. Фактычна, гэтая ўстанова з разгалінаванай структурой (аддзеламі аналітычных дасьледаванняў і прагнаній) цяпер ператварылася ў мазгавы цэнтар лукашэнкаўскага выбарчага штабу. Якраз яе дзеяньні і рэалым уплывам на бягучую палітычную сітуацыю могуць быць патлумачаны загадкавыя пэрыпетыі перадвыбарнага маратону — утым ліку раптоўны сход у палітычны цені аднаго з фаварытаў сёлетніх кампаній Н.Машэравай. Сапраўды, калі гэта зрабілі зь Сініцыным і Марынічам, чаму тое саме не малго адбыцца з шаноўнай Наталяй Пятроўнай?

Дыктатараў нараджае нацыянальная непаўторнасць. Яны любяць спорт, вераць у сябе і сваю зорку, лічаць сябе збаўцамі свайго народу, умеюць прычараўваць у размове, прыдумляюць байкі пра сваё мінулае, адoranыя дужымі целамі і крольскай грацыяй...

ДВА ТВАРЫ УГА ЧАВЭСА

Эсэ Габрыэля Гарсія Маркеса аб прэзыдэнту Венесуэлы, лацінаамерыканскім Лукашэнку —
старонка 6.

АННАТЛЬ КЛЯЧУК

Адсутнасць імёнаў "новых апазыцыянэрў" у выбарчых бюлете́нях зусім ня будзе пазначаць, што лукашэнкаўскія аналітыкі пастаўілі кръж на ідзі стварэння "кіраванай апазыцыі". Адна з найважнейшых падзеяў у палітычным жыцці Беларусі мінулага тыдня — публікацыя дэпутатам "палаткі" Генадзем Дылеўскім "Адкрытага лісту будучаму прэзыдэнту" ў аўторкавым нумары "БДГ", выразна паказвае, што інсіпіраваная Лукашэнкам з свайго атачэння так званая "ліберальная партыя" жыве і красуе, забясьпечваючы свай-

му прэзыдэнту надзеиную правую апору. Ліст Дылеўскага — гэта свайго роду маніфэст "новых апазыцыянэрў", які вызначаеца неабыкнівай інтэлектуальнай культурай і ўтрымлівае шэраг досьціць рэдакцыйных паларажэнняў. У ім зьявічаючыя заклікі да эканамічнай мадэрнізацыі Беларусі (развіццю малога і сярэднага бізнесу, фіскальная рэформа, мінімізацыя ўдзелу дзяржавы ў гаспадарчай дзейнасці, увядзенне свабоднай куплі-продажу зямлі, лібералізацыя банкаўскай сферы), дэмакратызацыі систэмы палітыч-

най улады (павелічэнне вагі закана́даўчай і судовай улады, укараненіе мясцовага самакіравання), канстытуцыйнага ўладкавання краіны ў адпаведнасці з эўрапейскімі стандартамі, вырашэнныя дэмографічныя проблемаў, адкрыцці да Захаду.

Треба быць вельмі наўўным чалавекам, каб меркаваць, што аўтарам азначанай публікацыі насымрач ёсьць юрист паводле адукацыі і бізнесмен паводле прафесіі (да наядуягна часу генэральны дырэктар ТАА "Уладыка", а цяпер дэпутат ад Мастоўскай выбарчай акругі) Генадзь Юльянавіч Дылеўскі. Вас трэбна ўз'яўніць пытанні і грунтуюнісць іх пастаноўкі съведчыць хутчэй аб тым, што перад намі плён працы цэлага калектыву. Да рэчы, такая практика вельмі пашыраная сярод дзяржавных службоўцаў Беларусі: піша адзін, чытае другі. Пры гэтым надзвычай важна, на якую асабу выпаў гонар агучыць "ліберальную праграму". Ня так даўно Дылеўскі ўжо выканаў адно важнае даручэнне сваім апекуну з Адміністрацыі прэзыдэнта для сёлетнія выбарчай кампаніі. Калі сёлете 7 чэрвеня палата прэзыдэнткі прымала пастанову аб прызначэнні прэзыдэнтскіх выбараў на 9 верасня, праект пастановы, падрыхтаваны Дылеўскім, які амаль цалкам супадаў з варыянтам Цэнтравыбаркаму, быў фактычна ўзяты за аснову.

На жаль, наўнасць, уласцівая ня толькі тым, каго звыклі называюць "простымі беларусамі", але і беларускім апазыцыянэрам, перакананым дэмакратам і "Уладарам думак". Ужо досьціць працяглы час палітэхнолягі з лукашэнкаўскага лігеру апрабоўваюць на грамадзтве розныя своекарыслівія хады і прыёмы, сапраўдны сэнс і прызначэнне якіх іхняя апанэнты дагэтуль ня могуць зразумець з-за фатальнаў нястачы ў нашым грамадзтве палітычнай культуры — адсутнасці імунітetu на агрэсіўныя ўздзеянні звонку. Досьціць нейкому некалі важнаму чалавеку згандзіці Лукашэнку і збудаваны ім рэжым — часта ў агульных фразах і вельмі расплывісті (прычым за знадворнымі інвектывамі нярэдка стаіць прыхаваныя кампілеманты, а заклікі да дзеяньні ў сферуляві-

Працяг на старонцы 2.

гадзіны, аргтэхніку забралі, а кватэру апячатаці. Спрабавалі авшукваць таксама дом кіраўніка гомельскага рэсурсавага цэнтра "Грамадзянская ініцыятыўы" В.Карніенкі.

Паводле нашай крыніцы ў Адміністрацыі прэзыдэнта, канфіскацыі рыхтуючыя таксама ў Берасці, Навалолацку і Магілёве, прычым ёсьць загад авшукваць як толькі сядзібы арганізацій, але і кватэры іх кіраўнікоў.

Б.Т.

КАГО З НАС БУДЗЕМ КЛАНАВАЦЬ?

Пэрспэктывы, небяспекі, праблемы,
гісторыя кланавання.

Кланаванье козаў для паратунку хворых
на гемафілію.

Хто зь беларусаў прыдатны для кланавання?

Старонка 3.

ПАДПІСНЫ ІНДЕКС 63125

Апошняя прамова
Вячаслава Адамчыка

Старонка 10.

Угода Домаша
з Ганчарыкам

Сёняння, 13 жніўня, У.Ганчарык, С.Домаш і кіраўнікі палітычных партыяў, што ўваходзяць у КРДС, маюць урачыста падпісаць афіцыйную ўгоду, што ўтрымлівае забавязаныя адзінага кандыдата перад партыямі і двухбаковы ўзаемны забавязаны Домаша і Ганчарыка. У выпадку перамогі на выбараў адзін з іх стане прэзыдэнтам, другі — моцным прэм'ерам. Абодва падраджаючыя зрабіць ўсё для грамадzkіх ператварэнняў і ўмацавання дзяржавайнасці Беларусі.

Б.Т.

Анатомія
прапаганды

БТ, убачанае
псыхолагам.

Старонка 8.

Канфіскацыі

irex-promedia

10 жніўня сканфіскавалі аргтэхніку Гарадзенскага грамадзкага аўяднання "Ратуша", кіраўніком якога зьяўляецца А.Мілінкевіч, старшыня выбарчага штабу С.Домаша. У той самы дзень канфіскавалі абсталяваньне ў Гомельскай суполкі моладзі "Гарт". Каля 11-й раніцы 8 супрацоўнікі КДБ уварваліся ў офіс, што месціцца на кватэры Алесі Карніенкі, лідэра "Моладзі АГП". Трасылі ўсё

Новая апазыщя

Працяг са старонкі 1.

ныя так, што могуць прынесці ка-
рысы ць толькі Лукашэнку) — як
яго адразу зачытуюць на апазыцы-
нэры, актыўна друкуюць у неза-
лежных СМИ, прадстаўляюць за-
межным візітёрам і запрашаюць на
сакратныя сустрэчы. І ёсць гэта ад-
бываеща без сур'ёзнага аналізу
матывоў, якія прымусілі туго ці
іншую асобу пайсьці на подабны
учынак, без ацэнкі перспектываў,
рэальнае карысці, якую ён нясе
для дэмакратычнага руху. У этых,
як нідзе, прайўлецца і даеца ў
знакі рэальнага адсутнасці агуль-
напрызнаных аўтарытатаў у на-
шым грамадстве, а таксама дзяфар-
мациі адзінай систэмы вартас-
цяў.

Пры ёсці паўніні артыкулу Ды-
леўскага, у ім ёсць вельмі пака-

Навіны за тыдзень

КХП супраць усіх

Пазамінулымі выходнымі ў
Варшаве адбылося паседжанне
палітычнае рады КХП-БНФ, на
якім было вырашана ў часе блізка-
га сойму партыі заклікаць усіх ей-
ных сяброў, прыхільнікаў і іншых
грамадзянай Беларусь 9 верасьня
прагласаваць супраць усіх кан-
дыдатаў у прэзыдэнты. Палітранда
лічыць, што сярод іх няма ніводна-
га вартага найвышэйшага дэяржаў-
нае пасады. Заадно Рада выказала
недавер “Зубру”, які, паводле сло-
ваў былога палітвядзяния Ў. Плеще-
чанкі, “штучна створаны, каб ад-
цягнуць увагу моладзі ад беларус-
кай нацыянальнай ідэі”, і карады-
ненца спэцслужбамі. “Зубры” ад-
пречваюць гэтыя закід.

Хамайда за няўдзел

“Зараз беларускія патрыёты
павінны думакі, як пасля 9 ве-
расня стварыць саіраўскую
апазыцыю ражкому”, — сказаў 9
жніўня ў сваёй заяве для прэзы-
віцебскіх актыўістў КХП-БНФ Бар-
ыс Хамайда. Ён сцвярджае,
што сваім удзелам у вераснёўскіх
выборах “мы падтрымліваем тую
беззаконнасць, якую стварыла
ўлада падчас рэфэрэндуму 1996
г.”. У такіх умовах, заўважае Ха-
майда, “маральны і грамадзянскі”
пазыцыяй звяўляецца “бай-
коў выбарчага фарсу” і “няўдзел у
хлускі”.

Шчыра спачуваем Кастусю
Акулу з Таронта, у якога па-
мерла жонка Надзея. Нялёгка
застацца аднаму на чужой
землі.

ЛІСТЫ У РЭДАКЦЫЮ

Котка спаліла храм

Прыехаўшы ў вёску да бацькоў,
спытаўся паўжартам, як людзі
рыхтуюцца да выбараў. “Анік”, —
адказвае маці.

Вяскоўцаў клапоціць гарод, бульба.
Зьбіраюць ягады, кашамі цягаюць з
лесу баравікі. Трэба карміць сям’ю. Ка-
рдонная фабрыка, на якой працуе абса-
лютная большасць жыхароў вёсکі, па-
ціху чаўрэе. Вялікая запазычанасць, пе-
ранасчансць рабочымі месцамі, не-
канкурэнтаздольнасць. Сярэдні заро-
бак рабочага — блізу 50 тыс. Такі самы,
як і ціперашня вясковая пэнсія. І ва ўсіх
жадзеткі, якіх трэба апрануць і сабраць
у школу. А гэта вялікія гроши.

Таму выбары і клапоціць людзей
мене. Дыў за каго галасаваць? Не за
Лукашэнку ж, які плаціць 50 тыс. Але і
альтернатывы не відаць. Ведаюць кры-
ху пра Ганчарыка, бо ён прафсаюзник,

зальныя лякуны, што съведчаць
пра карані і кръніцы гэтага матэ-
рыялу. У ім зусім адсутнічае тэма
культурнай палітыкі і таму ўсе
разважанні пра адстойванне на-
цыянальных інтарэсаў Беларусі
робяцца нацягнутымі і штучнымі.
У ім ані слова аб нацыянальным
пытанні, беларускі мове ці вя-
ртанні Быкаў. Зрэшты, а ці шмат
гавораць пра гэта дэмакратычныя
кандыдаты?..

Галоўная маральная перамога
лукашэнкаўці над сваімі дэмак-
ратычнымі аланэнтамі акурат і
палаітас ў тым, што на гэтых выбара-
х першыя навязалі другім свае
правілы гуліні, а другія некры-
мично перанялі ў першых іхны
способ палітычных паводзін.

Тэма айчынных маральных ці
культурных вартасцяў у буйных

палітыкаў дэмакратычнай арыен-
тацыі праскоквае (відаць, няма ў
звязку з гэтым лепшага слова)
нейкі мімавол. А чаго варта адны
назовы інтарэтаўкіх старонак
нашых дэмакратычных лідэраў,
якія перадаюць у ангельскай
транскрыпцыі расейскай гучаньне
іх прозывішчай. Да “пракащен-
каўскіх” <http://www.marinich.org>,
<http://www.tereshchenko.by>,
<http://www.masheroval.com> і гд.
без усякіх згрызотаў сумленья
далучыліся <http://www.chigir.org>,
<http://www.kozlovski.ru> і на-
роўніце <http://www.goncharik.org>.

Цікава, як запісаное ў пашпарце
прозвішча гэтага кансалідаванага
кандыдата ад беларускай апазы-
ції?

Валерка Булгакаў

Показка

Сустракаюцца дэльве габрэйкі.
— Ты ведаеш, Файгеле, наш
прэзыдэнт стаў выяны!..
— Вай-вай-вай, і куды ж ён ця-
пер можа ляцець?
— У Гаагу, Файгеле, у Гаагу!

A зе варта быць

АПЭЛЬСИНЫ На дурнія

16-га ўвечары ля Філармоніі ў
Менску будзе задарма разда-
ваць апэльсіны ды мандарыны.
А таксама кепкі, майкі, калянда-
рыкі ды налепкі. Агітуюць, каб
толкі людзі прыйшлі галасаваць.
Гэта такі будзе “пэрформанс кам-
паніі “Выбрай”.

Бяз “Гомсельмашу”

У нядзялю, 19-га, на Гомлі на
пляцы перад цыркам адбудзеца
аўтамабільнае шоў. Фірма “Юко-
ла” прадэмантруе месцычам ды
гасціям аўтамабілі амэрыканскіх
кампаній General Motors, Chrysler
ды японскія Suzuki. Пачатак а 12-
й. Прыходзіце — калі не набудзе-
це сабе мышны, дык хоць дзетак
на джышах пакатаеце — будзе та-
кая забаўка.

Беларусь-Грэцыя

14-га моладзевая зборная Беларусі
згуляе таварыскі матч з
аднагодкамі з Грэцыі. Гэта будзе
генэральная рэпэтыцыя перад
гульнямі нашых хлапцоў з Украінай,
Польшчай ды Валій. Гульня
з грэкамі адбудзеца ў Барысаве,
вядомым буйным норавам заўзя-
тарату.

Дзяніс Носаў

а ад гэтай інстытуцыі была сяя-тая ка-
рысы — грашовая дамагома, пүцеўкі ў
санаторы й дзіцячыя летнікі... А пра Гай-
дукевіча і Домаша зусім ня чулі. Неза-
лежнай прэзы людзі амаль не вылісва-
юць, як і дзяржаваўнікі. Шкада грошай,
дый пачытае некаторыя гэтыя неза-
лежнікі СМИ і ўсёгук не разумееш, што
у съеце робіцца.

У рэйным Маладэчне ціснуць на
мясцовую выбарчы камісію: трэба, каб
у раёне перамог Лукашэнка, інакш будзе
це зволнення. У вобласці ціснуць на
раён. У мінімум годзе, калі былі выбара-
ры ў палату, старшыню райвыканкаму
Зайцу ў Менску сказалі літаральна на-
ступнае: “Калі выбары не адбудуцца, ты,
Заяц, пойдзеш у той лес, адкуль пры-
шоў”.

Ніхто з апазыцыі ў вёску пакуль не
прыхіджаў, каб патлумачыць, за каго
галасаваць. І ці прыедзе? У Раёуці ўсё-
го 535 выбарчыкай. Але ў адной вёс-
цы 500, у другой — 500, ітак і набярэз-
ца некалькі дзясяткаў тысячаў, ад якіх
усе залежыць.

А яшчэ ў нас будуеца праваслаўная
царква і каталіцкі касцёл. Касцёл ад-
будаваны на месцы былой драўлянай

Пацярпелыя за Беларусь

Суд Партызанскага раёна разглянуў
справу чатырох “зуброў”, затрыманых
непадалёк ад съежых надпісі на съенах:
Аляксею Шыдлousкому далі 2 гады
папраўкі працаў з утрыманнем 20%
заробку, Сяргею Коктышу — 2 гады пап-
раўкі працаў з утрыманнем 10% заробку,
Анатолію Алязару і Аляксандру Ермакову — 100 мінімальных заробкаў
штрафы. У Віцебску быў затрыманы і
збыты Андрэй Капорыкай, які ўзыняў
бел-чырвону бельсць сцяг на адкрыты “Славянская базар”.

У Жырові быў затрыманы Аляксандар
Басілавіч Васілевіч, якога вінаваці
заняваваць на тутыніях

Сяргей Капорыкай, Тадэвушам Стасом
і Аляксандром Стасом.

У Барысаве быў затрыманы Юры
Корбан, Кастусь Смолікай, Віктар Шляхцін,
Андрэй Капорыкай, Таціна Чабатарова, Наталія
Карпавіч, Марына Канапелька, Алег
Корбан, Іван Тамашэвіч і Барыс Гарэцкі.
27 ліпеня ў Менску быў затрыманы збу-
роўцы Павал Вайноўскі і Зыміц Галавін.
29 ліпеня ў Віцебску міліцыянты затры-
малі зуброўца Алега Ботвічы. Падчас
мэропрыемстваў і гаспадаркам Берас-
цейскай вобласці выкарыстоў-
ваць на сезонных работах 5000
замежных грамадзяніні.

Цяпер жыхары бліжэйшых да Берас-
цейшчыны рэгіёнаў Украіны,

ахопленых эканамічным крызы-
сам, могуць легальна ўладкоўваць

на прапану на наўсяні падпрыем-
ствы. Украінцы звычайна пага-
джаюцца працаўцаў нават за нату-
ральнымі платы — зборжка, бульбу
і цукар, што вельмі выгадна кал-
гасам. Раней, пакуль не было ўра-
давай пастановы, беларускія мытнікі на мяжы часта адбіrali ў “зюдарбайтэр” на толькі заробленыя харчы, але ў аўтатранс-
парт, на якім яны перавозяць.

Б.Т.

Напіўся й накурыўся

9 жніўня супрацоўнікі Пінска-
га паграніцтва на дзяржайной
мяжы з Украінай затрымалі гра-
мадзяніна Беларусі, які спрабава-
ў у некалькі прыёмаў пранесці

на тэрыторыю нашае краіны 100

літраў сыпірту і 1000 пачакаў цыга-
рэтаў “Бізнес-клуб”. Кантрабанды-
стavar ацэнены ў мільён рублёў.

Паводле БелАПАН

якія я падаю на мове арыгіналу:

Жыве Беларусь!

Жыве Незалежная Беларусь!

Я люблю Беларусь!

Лука — козёл!

Лука — диктар!

Лука — сатана!

Далоў лукашызм!

Далоў дыктатуру!

Лукашэнко — самы великий врун в
мире!

Лукашэнку в тюрму, а не в прези-
дэнты!

Хочу такі же за 1000 \$ велосипед,
как у Лукашэнкі!

Лука, дзе Захаранка?

Таксама часта сустракаюцца самаро-
вныя штампі-Пагоні. У майі калекцыі 4

розныя адбіткі іграчкага штампа.

Характэрна, што надпісы “Жыве Бела-
rusь”, “Я люблю Беларусь!” выкананы

звычайнай чырвоным колерам, а і

ТЭМА

Занудная рэальнасць сёлетніе выбарчае кампаніі нагане думку, што ў Беларусі ніколі нічога ня зменіцца. Но лёсы, маўляў, так склаліся... Но геапалітычная сітуацыя такая... Раней геапалітычную сітуацыю перавярталі войны. Хутка, відаць, без усялякіх войнаў гэта будуць рабіць тэхналягічныя рэвалюцыі. Само разуменне расурсаў, у тым ліку чалавечых, зъмяненца з развіццем новых тэхналёгій. Мнянецца дачыненне іх колькасці і якасці. Но што такое колькасць, "калі я табе заўтра ста тоўх зраблю"? Як кажа футуролаг Патупа, чалавецтва ўстае перад перспектывай аўтавалюцыі. А значыць, неістотна будзе, колькі нас, беларусаў. Істотным зробіцца які мы: ці ёмісты розум маем, ці здаровыя, ці дужыя? Істотным будзе таксама наўчыцца рухаць чалавецтва ўперад, не замахваючыся на дзялянку Бога.

А д ны м словам:
каго, як і ў якой колькасці кланаваць будзем?

Акадэмік Мікалай Кастэль: Недапушчальна

У нас у Беларусі ніхто й блізка не падышоу да кланавання чалавека. Яшчэ толькі выдуцца перамовы з Інстытутам жывёлагадоўлі адносна магчымага кланавання жывёльных клетак. Узвесень беларускай наўку, эксперыментальнай база ў сродкі пакуль не даюць магчымасці гаварыць пра эксперыменты, якія робяцца ў Амэрыцы ці Вялікай Брытаніі.

Акадэмік Мікалай Кастэль: 64 гады, дырэктар Інстытуту генетыкі і цыталёгіі АН Беларусі, адзін з укладальнікаў "Энцыклапедычнага слоўніка па генетыцы".

Футуролаг Аляксандар Патупа: Непазьбежна

Кланаванне непазьбежнае і неабходнае, бо цяпер мы ня ведаєм іншага спосабу лячэння, акрамя стварэння кланаваных органаў. Але прыйсьці да яго мы павінны падрыхтаваны. Працэс мусіць кантролявацца ётчынна. Клон — гэта не рэзэрвуар органаў. Зародак, як бы ён ня быў атрыманы, ужо зъяўляецца чалавекам з усім наборам правой.

Аляксандар Патупа: 56 гадоў, футуролаг, віцэ-прызыдэнт Беларускага саюза прадпрымальнікаў, у мінульым бізнесмен.

Ды я ўвогуле лічу, што кланаваньем чалавека займацца ня треба. Існуе небясьлека нараджэнняя вялікай колькасці вырадкаў, інвалідай. А гэта недапушчальна ні з рэлігінага, ні з біялагічнага пункту гледжання.

Зрэшты, нам пакуль гэтага рана бяцца. Эксперыменты па кланаванні чалавечай клеткі ў Беларусі пачнуцца не раней, чым за 10–20 гадоў. Цяпер мы толькі спрабуем стварыць сумесь з расейскімі вучонымі праект па вывядзеныні коз, якія б утрымлівалі гены, неабходныя для лячэння гемофіліі ў людзей. Але гэта не кланаванне, а звычайнай геннай інжынірингу.

Есьць яшчэ зьява, пра якую гаварыць дастаткова рэдка. Гэта зьява — аўтавалюцыя з дапамогай геннай інжынірингу. Нас ад шымпанзэ розніць 1,5% храмасомнага складу. А калі зъяўлянца яшчэ 1,5%, мы атрымаем "супэрсанін", або гіпермэнтальнасць. Гэта якасць, якая ня можа быць нават зразуметая ў сёньняшніх рамках мыслення. Храмасомны склад сёньня ўжо магчыма зъяўлянца. Але бяз клонавага эксперыменту мы ніколі ня здолеем зъдзейсніць аўтавалюцыю. Пры сёньняшнім эмпіре развязвіцца нельга нічога забаранячага намерта, са спасылкою на старожытныя аўтарытэты.

Анатолій Коляшчук

А пытанье «НН» Каго будзем кланаваць?

Каго зь беларусаў варта было б кланаваць? З такім пытаннем мы з'яўлімся да менчукоў. З большымі доказаціямі аптычных на вуліцы ніводзін ня выказаў прапаноўку. Усе супраць кланавання ў любым выглядзе й для любых патрэбай.

Ала, 38 год, канструктарка: Бог супраць гэтага. Няма нікіх выпадкаў, дзяля якіх варта рабіць кланаванне.

Яніна, 53 гады, пэнсіянэрка: Гэта супяречыць законам прыроды, гэта ненатуральная.

Бацька й сын Дзясятнікі (прадаюць сувеніры ў скверы на пляцы Волі): Кланаванне — злачынства супраць чалавецтва.

Гуртак студэнтаў кансерваторыі: Не, нікога, нават Моцарта — не.

Сяргей, вайсковец: Чалавек не авечка, яго ня трэба разводзіць. Кожны чалавек — абсалютная каштоўнасць.

Але Вашая прафесія прадугледжвае зьнішчэнне гэтай абсалютнай каштоўнасці.

— Ня я прыдумаў вайну, і кланаванне таксама я не прыдумаў. Я супраць і таго, і другога.

Каця, студэнтка: Я б забіла таго,

хто пасправаў бы мянене кланаў!

Толькі адна студэнтка Дзіна адказала: зь беларусаў ня ведаю, але я кланавала б Жана-Поля Бэльмандо, які перанес інсульт. Засталася невядомым, ці разумеюць нашы людзі, што значыць "кланаванне". Акадэмік Мікалай Кастэль, які любіць рыбалку, можа кінуць свае досьледы па геннай інжынірингу ў заніцца любімым хобі: беларусы на хочуць кланаванне, бо бацька Бога, прыроды ёткі страты індывідуальнасці. Усяго новага баяцца. Навіны ня ўводзіць, старыни ня рушыць!

А вось у рэдакціях і офісах, дзе працуе беларускамоўная інтелігенцыя, і сустракаў ахвоту кланаваць розных дзеячоў і людзей мастацтва: ад Ластоўскага й Каараткевіча да Касі Камоцкай.

Галіна Абакунчык, журналістка: Касцюшкі. Ягоная справа ня скончана.

Аляксандар, лекар: Лукашэнку. Каб клон кіраваў дзяржаваю, а арыгінал сядзе ў Гаазе.

Зыміцер, web-дизайнер: Карпенку.

Эдвард Тарлецкі, лідэр руху сэкс-мяншыніў: Нікога. Дзеці для

мяне — гэта анёлы. Вы калі-небудзі бачылі сіротаў? У іх зъяўленчынна псыхіка. А што ж будзе з псыхікай клонаў? Не, я хачу жыць у нармальнym съвеце, не хачу, каб май суседам быў клон.

Валянін Акудовіч, філэзаф: Я супраць кланавання. У стварэнні чалавека ўдзельнічаюць двое — бацька й маці. А хто нараджжае клонаў? Уся цывлізацыя. Ня можа ж лічыцца бацькам той, хто ўзяў клетку ў вырасці ўе ў прабірцы. Клон будзе не "чалавек", а "як чалавек". Ня будзе эвалюцыі як развязвіцца. Калі мае бацькі стварылы мяне, я атрымліваў Валянін Акудовіч, а не Васіль Акудовіч ці Людміла Акудовіч. Я іншы, новы, і ў гэтым развязвіцца. А навошта рабіць плойму адноўлявых людзей? Гэта адбірае ў нас унікальнасць. Хоць, я думаю, працэсу ўжо не спыніць. Дзесяці растуць кланаваныя дзеячі. Гэта ў Амэрыцы ці ў Вялікай Брытаніі кланаванне можна забараніць, а як забароніш досьледы ў краінах з амэрыйским рэжымам?

Інга, сакратарка: Я б прыняла такі закон, каб можна было кланаваць толькі тых людзей, якіх забілі, якія памёрлі не сваёй смерцю, заўчасна. Каб можна было паднімці з магілай па рэштках біялагічнага матэрэўлю ўсіх дзеячоў наўку, каго ў Ресею дэпартавалі і там замучылі, напрыклад. Каб яны дарабілі тое, чаго ў першым жыцці не пасыпелі. Гэта ж ня значыць, што мы іх навечна ажыўляем: яны проста дажывуць сваё законнае жыццё.

Карацей, беларусская сітуацыя: інтэлігэнцыя — у прынцыпе за, а народ — супраць. Хто каго перажыве? Ці то: хто каго кланаваць будзе?

Алышвала Святлана Курс

Тэма: ці можна наймалынкам выкарыстоўваць офісныя кланавальныя апараты для папаўнення штату

нолькасць зробіць гэтых клонуваў якія ўсіх асабіліва бязылітасны, бо сумленыне ў сорам трываюцца на пачуцьці індывідуальнай адказнасці за свае ўчынкі. А ўсё чалавече заўпрост звязанае з ягонай унікальнасцю. Менавіта за яе мы любім людзей. Унікальныя кожны талент, кожны геніяльны твор — непаўторны, таму ў выкліке захалальненне — як Будслаўскі касцёл, як Нясвіцкі замак, як Сынкавіцкая царква...

Спародзіць кланаванне ў шматлікі злouжківальні. Уяўляеце сабе банду абласютна адноўлявых злачынцаў? Да што банды — самы занююханы "чорны палкоўнік" праз трыццаць год зможе стварыць сабе войска любога памеру. Зынкіне пэўнасць, што ў якім-небудзі закінутым піянэрлягеры штампаваныя бамбізі з бульдожымі сківіцамі ёткі бычыннымі шыямы не вывуаць рукаўшнага бою і агнявой падрыткі, каб заўтра ўзіць уладу. Ад

Храналёгія кланавання

1818 г. — Мэры Шэлі напісала спынны раман аб гамункулюсе «Франкенштайн», або Сучасны Прамэтэй

1883 г. — нямецкі цытолаг Оскар Гэртвіг адкрыў яйцаклетку.

1943 г. — часопіс *Science* паведаміў пра апладненны яйцаклеткі ў прабірцы.

1953 г. — амэрыканскія навуковцы распрацавалі метод «нуклеатрансфер» — перанос ядра клеткі ў ікрынкі вялізной жабы «кэнапус».

1973 г. — прафэсар Шэлтэл з Калюмбійскага ўніверситету ў Нью-Ёрку заявіў, што гатовы вывесыць на съвеце першае «дзіця з прабіркі». Рэзка адмоўна зреагавалі Ватыкан і пратэстанцкія цэрквы.

1977 г. — аксфардзкі прафэсар Дж.Гэрдан кланаваў пасытнью жаб.

1978 г. — у Вялікай Брытаніі нарадзілася Люіза Браун — першае дзіця, з прабіркі.

1981 г. — Шэлтэл атрымлівае тры кланаваныя эмбрёны, але пераныне іхнай развязвіць.

1985 г. — місіс Котан з Лёндану стала першай у съвеце сурагатнай маці, нарадзіўшы дзіўчынку, што была пачатая на съвеце ейнай яйцаклеткі. Была накладзеная парламэнцкая забарона на эксперыменты з чалавечымі эмбрёнамі, старэйшимі за 14 дзен.

1987 г. — амэрыканскія навуковцы здолелі падзяліць клеткі чалавечага зародка і кланаваць іх да стады 32 клетак, пасля чаго зародкі былі зьнішчаныя. Амэрыканскі ўрад пабяціў пазбавіў лябараторию датацыі, калі там будуть дужыцца іхнія досьледы.

1996 г. — у Рэзілінскім інстытуце пад Эднібургам нарадзілася славутая авечка Долі. У чэрвені прэзыдэнт Клінтан нарадіўшы ў кангрэс законапраект, які забараняў "ствараць чалавечу ідравым пераносам саматычных клетак".

1997 г. — *Science* паведаміў пра нараджэнне трох авечак, якія нессылі ў сабе чалавечы ген «фактар IX», неабходны людзям, што пакупуюць на гемафілію. У ЗША выдаецца кніга Майкла Сыміта «Клоны», у якой апавядаецца пра кланаваныя людзей у падземных танэлях вакон Лос-Анджэлесу.

1998 г. — навуковец Рычард Сайд з Чыкага абавяшчае пра стварэнне лябараторыі па кланаванні людзей.

У тым самым годзе ў Францыі нарадзілася кланаванае цияля.

1999 г. — амэрыканскі журналіст Айра Левін напісаў кнігу «Хлопчыкі з Бразіліі», у якой гаворыцца пра тое, што ў джунгліях гэтае краіны клануюць Гітлера.

2000 г. — у Рэзілінскім інстытуце нарадзіліся 5 кланаваных парасатыяў.

Жнівень 2001 г. — бальшыней галасу Палата прадстаўнікоў Кангрэсу ЗША

Наша Ніва [33] 13 жніўня 2001

РЭПАРТАЖ

5

Падарожжа ў блізкае замежжа

Беласток — Дубічы — Мельнік — Дарагічын — Крынкі — Грабарка — Сэйны

17—29 чэрвень я браў удзел у Міжнароднай гуманістычнай школе Ўсходній і Цэнтральны Эўрапы, зладжанай намаганнямі Асяродку дасьледаванья старжытнай культуры Варшаўскага юніверситету, фундацыі *Instytut Artes Liberales* і Беластоцкага юніверситету. Кіраўнікам школы быў прафесарка Эльжбета Смулкова, былая наасол Польшчы ў Беларусі, і гісторык Яўген Мірановіч.

У працы школы бралі ўдзел 30 "студэнтаў", хоць сапраўдных студэнтаў сярод іх было толькі троє, усе астнані — аспіранты ці мададыя навукоўцы з Горадні, Менску, Наваполацку, Берасця, Львова, Беластоку.

Школа нашая месцілася ў Гайніцкім павеце, у вёсцы Дубічы-Царкоўныя, што за 5 км ад Белавескай пушчы. Вёска зьяўляецца цэнтрам гміны, яйнае насельніцтва — чалавек 300. Дубічы-Царкоўныя маюць свой герб: на кармінава-бела-кармінавым тле сымбал, які складаецца з паловы лісточка дубу й паловы царкоўнай цыбуліны. На ўсе Дубічы толькі дзве вуліцы — Паштовая і Галоўная, два бары і дзве крамкі. Але аж чатыры тэлефоны зь міжнароднай сувяззю, якія выглядаюць навукоткі. Сувязь з Беларусью ѯдзельная.

Жылі мы а два кіляметры ад Дубічаў, у курортнай зоне Бахматоўка — на ўскрайне лесу ў драўляных дамках. Час ад часу, зусім як у Менску, не ставала гарачай вады.

Наш шлях у Дубічы ляжаў каля стравусінай фэрмы. Але колькі мы ні прыглядаліся, колькі ні прыглаздымаліся над плотам, ніводнай птушкі не пабачылі. Треба думачы, што для іх пакуль ствараюць патрэбны ляндшафт, каб яны не памерлі ад настальгіі сярод беластоцкіх бярозак. Затое буслоў на Беласточыне — як у Менску вераб'ёу, літарална на кожным кро-ку.

Сярод іншых нашых "школьных" заняткаў былі "баданы тэрэновэ" (пальявія дасьледавані), у часе якіх мы павінны былі запісваць успаміны мясцовых людзей (Беластоцкі юніверситет рыхтуе книгу пра жыцьцё ў Польшчы ў 20—30-я гады). У вёсцы Дубічы-Тафілоўцы, дзе мы готымі "баданіямі" займаліся, людзей дзвілі на шыя пытаныя пра нацыянальны і сацыяльны ўціск за Другой Рэччу Паспалітай. Ну, так, жыць было цяжка, не ставала грошай, але каб што готкае... Пілсудзкага не любілі. Калі ў Дубічах у 1936 г. польская ўлады вырашылі паставіць помнік

Начальніку Дзяржавы, на наступную ноч мужыкі згаварыліся і дасыці яго ўтапілі, ды так добра, што дагэтуль ніхто ня можа знайсці.

Найлепшым часам праваслаў-нія жыхары Беласточчыны (а іх тут амаль 100%) лічыць часы "ка-муні" (Польскай Народнай Рэспублікі).

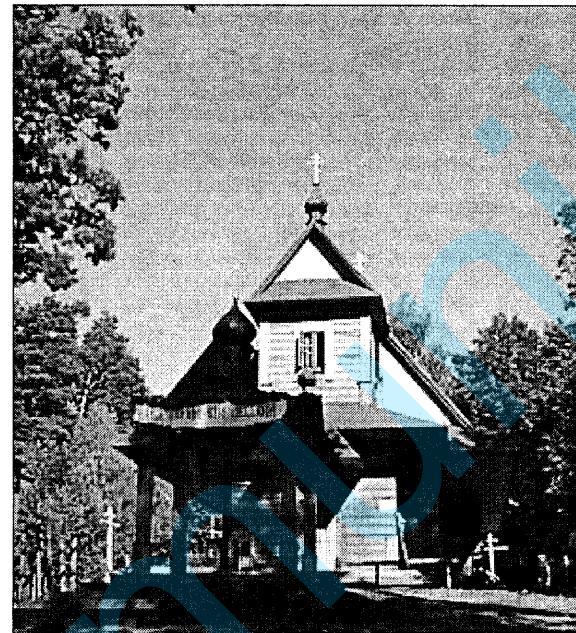
Тады беларусы мелі маж-

ліўасць працаўці ві ўладных структурах, камуністычны ўрад даваў шчодрыя субсыдіі на сацыяльна-еканамічную сферу і культуру. Часы Герэка згадваюцца зь цеплыній: "Гэта не за

злодзеямі Валэнсам і Квасынскім, аднак Ваш... Лукашэнка яшчэ горышы за наших бандытаў".

Людзі ў размовах з намі наракалі на малыя пэнсіі, што вагаюцца ў межах 600—900 злотых. (1 далар — гэта менш за 4 злотыя). Калі мы распавядалі пра беларускія пэнсіі, людзі на верылі і думалі, што мы нешта блытае зь лічбамі.

Аднак жыцьцё ў Польшчы насамрэч не такое салодкае, як можа падацца. Пэнсія-нёры атрымліваюць гроши. А што рабіць маладым, якія ня маюць працы? Эканамісты палічылі, што Гайніцкі павет, адзін з найбяднейшых у Польшчы,

Царква Перамянення Гасподняга на гары Грабарцы

і аўтографам Адольфа Гітлера, пашкадаваўшы, што не стае аўтографу другога злыдня — Сталіна.

Распавёў гісторыю келіха для сівятой камуні. У 1939 г. у Дарагічын прыйшлі саветы, разрабавалі

касьцёлы, сэмінары, павывозілі каштоўнасці. Сівятароў "пасялілі" калі Томску. Ксяндзы не скарыліся і ладзілі ў лягніных умовах набажэнствы для вернікаў.

Але як правесці сівятую камуні на 40-градусным марозе, калі келіх прымярза да рук? Выйсьце было знойдзена. Келіх была "па-

даравана" душа — у ім прасырівалі дзірку, каб устаўляць съвечку.

Наведалі мы і сівятую гару Грабарку. Кажуць, калі хочаш пазбыцца хваробы або патрости заручыцца дапамогай вышыніх сілаў

у нейкай справе, троба паставіць на гэтаі гары крыж, напісаўшы на ім сваю просьбу. Тысячы крыжоў,

прынесеных людзьмі з усёй Беласточчыны, робяць незабыўнае ўражаньне.

Але санктуарый крыху зъмяншае эфект сівятую месца: начынне з

золата ды дываны пад

нагамі псууюць ура-
жанье.

Нельга было не за-
вітаць і да Сакратата Яновіча ў Крынкі. Паваленага плоту, пра які сіпявае Шалкевіч, я не пабачыў, усё прыстойна і прыгожа пафарбавана. Вось і *Villa Socrates*, і ейны добразычлівы, хоць і востры на язык гаспадар. Даўсталося ўсім: і

беларускай інтэлігэнцыі, якая пра-
фукала нацыянальнае адраджэн-
ніе беларускую мову, і палікам, і
беластоцкім беларусам. Пахваліў,
праўда, часопіс "ARCHE", новы
нумар якога пасыплюе прачытальніца

да нашага прыезду, выпраўляючы ў

свайг тэксце граматычны й син-

таксічны памылкі.

Апошнія три дні мы правялі на польска-літоўскім памежжы, у Сэйнах, дзе ў 1919 г. адбылася су-

тычка паміж польскім палком, што

складаўся зь беларусаў, і

літоўскім палком, у якім таксама

ваявалі беларусы... Цяпер у Сэйнах жыве

каля 20% летувісаў, і

працуе шыкоўны Дом літоўской

культуры. Але наймацней літоў-

касць адчуваеца ў Пуньску, што на самай

мяжы з Літвой, дзе 80% насельніцтва —

літоўцы. Найбóльш гэта

адчувалася ў рэстара-

цы, інтэр'ер якой зроблены ў стылі літоўской

карчмы 30—40. Нацыя-

нальная стравы, слá-
вутыя крупнік, дзяўчы-

ты-афіцыянткі — тыпо-

вия балткі. Калі гасыці-

ны гаспадар рэстара-

цы паставіў нам касцту

зь літоўскім песьням-

маршамі, мне падалося,

што на дварэ чэрвень

1946 г. Вось зараз увайд-

дзе лясны брат, пас-

тавіць у куце карабін,

паглядзіць на нас

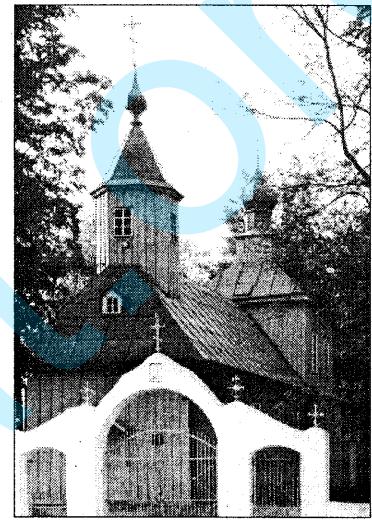
пільна і... закажа такія

самыя стравы ды буд-

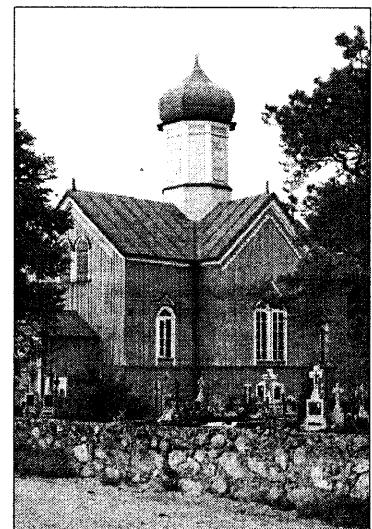
зе спакойна вячэрэць. І ніхто яго

не затрымае, бо ўсе свае.

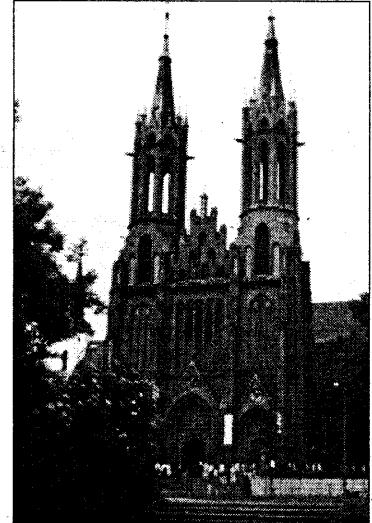
Алег Гардзіенка

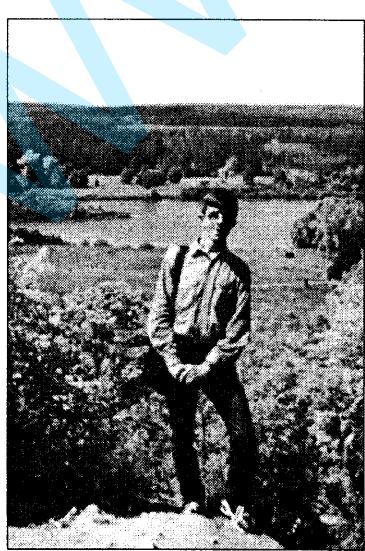
Царква Перамянення Гасподняга ў Плесчах

Могілкавая царква Св. Юр'я ў Рыбалах

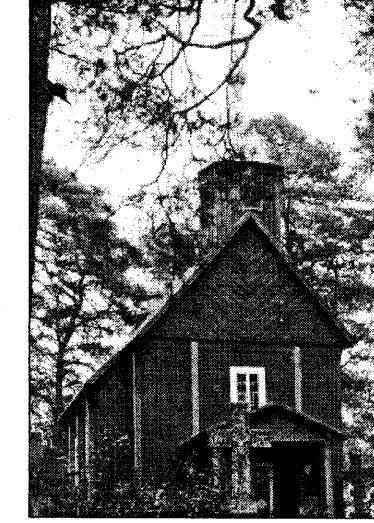
Катэдра ў Беластоку

Алег Гардзіенка ў Мельніку

Царква Св. Антонія Пячэрскага ў Курашаве

Могілкавая царква ў Фальварках Тыльвіцкіх

НАША НІВА

КОШТ РЭКЛЯМЫ (за 1 см², з улікам ПДВ)

CM ²	Першая паласа 690 руб.
	Апошняя паласа 629 руб.
	Унутраная паласа 629 руб.

Для агенцтваў, рэдакцый газет (пры абмене рекламна-інформацыйным матэрыялам), некамэрцыйных арганізацый (грамадскіх арганізацый, фондай ды інш.) магчымая зыніка да 30%.
 Пры размінчынні тэксту-матэрываўлай рекламнага характеру магчымая зыніка да 50%.
 Зынікі прадугледжваюцца і пры размінчынні некалькіх абвестак запар, абвестак буйнога памеру.

Рэклама ў "НН" — гэта добрая
 рэпутацыя ў вачах дзясяткаў тысяч
 самых уплывовых чытачоў краіны

ту. Толькі-толькі Карлас Андрэс Перэс разгромна выйграў выбары — нікто й падумаць ня мог, што праз 20 дзён могуць выбухнуць гэткія крывавыя хваляваныні. Чавес у той дзень быў прыхвароўшы, але з тэмпаратурай усё ж “поехаў ва ўніверсытэт на аспіранцкія лекцыі, поехаў паўз казармы Цівона, каб пазычыць у сябра трошкі бэнзыну на зваротны шлях”, — распавядай мне Чавес за колькі хвілінай перад нашай пасадкай у Каракасе. — “Бачу — войскі на маршы. Ды яшчэ й дапаможныя, зусім на вышыканенія да бою, тым больш вулічнага. Звычайнайныя прызыўнікі, якія збою ва ўласных руках палахояцца. Пытаюся ў іхнага цалкоўніка: “Куды вядуць гэтых людзей?” Палкоўнік адказвае: “На вуліцу. Я маю загад любымі сродкамі задушыць мяцеж, будзем душыць”. — “О, Божа, сэнёр палкоўнік, — кажу, — ці ж вы не разумееце, чым усё гэта скончыцца?” А ён мне: “Случаіце, Чавес, ёсьць загад, нічога ня зробіш”.

На выезьдзе з казармаў машина спыніў малады салдацік — касака зъехала набок, аўтамат звісae, амуніцыя матлецца. “Ен сей у машину — зусім энэрваваны, потны 18-гадовы юнак. “Куды ляціш?” — пытаюся. “Згубіў сваю роту, — кажа. — Там у грузавіку поехаў наш лейтэнант. Падкіньце мянэ туды, сэнёр маёр.” Дарагану адзін з грузавікоў, пытаюся ў кіроўцы: “Куды едзеце?” А ён: “А я што, ведаю?”. — “А хто ж, халера, мусіць ведаць?”

Чавес набірае поўныя грудзі паветра і крычыць, бо жах тае начы зноў яго апанаваў: “І вось вывелі гэтых перапужаных жаўнеру, наце вам аўтаматы і паўтысячы патронаў і марш на вуліцы. Сама сабой, яны стралілі праста наўкол сябе. Аўтаматным агнём вычысцілі вуліцы, схілы й бядніцкія кварталы. Катастрофа! Тысячы забітых, сарод іх Феліп Акоста. У мянэ такое адчуваюне, што яны спэцыяльна паслалі яго на смерць, — качае галавой Чавес. — І з гэтай хвіліны мы началі падрыхтоўку да дзеяньня...”. На наступны дзень началіся прыгатаваныні да путчу, што праваліўся праз тры гады.

А трэцій раніцы наш самалёт прыземліўся ў Каракасе. Праз ілюмінатор я паглядаяў на мора агнёў незабыўнага места, дзе я праўжыў трэці вырашальныя ня толькі для Вэнесуэлы, але й для мянэ гады. Прэзыдэнт разывітаўся са мной з карыбскай сардечнасцю. Калі экспорт авбешаных бразготкамі-ўзнагародамі вайскоўцаў, што акружжае яго, стаў аддаляцца, мне прыйшла ў галаву думка, ад якой стала ніякавата: усё падарожжа я прыемна прагаварыў не з адным, а з двумя Чавесамі, прычым абсалютна рознымі. Адзін — той, каму ягоная неверагодная фартуна дала шанец выратаваць сваю краіну, другі — летуценькі, што мае ўсе шанцы ўвайсьці ў гісторыю як яшчэ адзін тыран.

Паводле Le Monde diplomatique
Друкуючыя са скарочэннямі

10 гадоў — 10 гітоў

Беларуская Музычная Альтэрнатыва рыхтует новы альбом “10 гадоў — 10 гітоў”, які выйдзе 25 жніўня — на 10-я ўгодкі наданыя Дэкларацыі аб дзяржаўным сувэрэнітате Беларусі статусу канстытуцыйнага закону. БМДГур звяртаецца да чытчоў “НН” з просьбай вызначыць 10 найлепшых песнёў дзесяцігодзьдзя (1991—2001), па адной на кожны год. Пажадана асобна падаваць рокавыя й бардаўскія гіт-парады. Пажадана, каб адзін гурт (бард) змайму на сцэне не больш за трох пазыцыі. Свае варыянты адсылайце на адрес: а/с 5, 220085, Менск (з пазнакай “10-10”).

Ян Мацур

БЕЛАРУСЬ ПРАЗ 100 ГАДОЎ

За дзьве гадзіны ад Вашынгтону

Лета 2101 г. Усходняя мяжа Эўрапейскай канфедэрацыі. Жаўнеры Беларускага корпусу ўравоўска патрулююць памежныя раёны на лёгкіх лятальных апаратах. Ля кантрольнага пункту лунаюць сіні з жоўтымі зорачкамі і бел-чырвона-белыя сцягі. На экранах іхных відэафону акуляраў паміргвае паведамленне: “Увага! Нагадваем, што з 1 чэрвеня 2101 г. паленне тытуну тут забаронена ў сувязі з пагаршэннем экалагічнай сітуацыі. Актыўніцтва плюстры можна атрымаліць у кожнай краме”.

У крамах, кавярнях і рэстарацый людзі замест грошай і крэдытаўных картак карыстаюць сонсарнымі панэлямі, прыкладаючы падле да якой, можна перавесыці патрэбную суму са свайго рахунку на іншы або заплаціць. За 45 хвілінай палёту на флаеры ад Магілёва ляжыць 15-мільёны метраполіс Менск, буйны транспартны цэнтар. Паветраныя цягнікі далися атрымаліць адсюль да Вашынгтону за 2 гадзіны, касмапорты кожны дзень адпраўляюць дзясяткі касымічных караблёў-“чаўнакоў” з рабочымі на будоўлі Месяца... Тыя будоўлі — самыя прыбытковыя занятак, таму ахвотных заўсёды хапае.

Менск — адзін з найбуйнейшых інфармацыйных цэнтраў Эўропы. На падніўні заход ад Менску, між Нясвіжкам, Мірам і Наваградкам, знаходзіцца адна з эўрапейскіх турыстычных зонаў. Наноўна адбудаваны ўсе старожытныя замкі й палацы Беларусі. Ля Наваградзкага замку адбываюцца вядомыя на ўесь свет рыцарскія фэсты.

На поўдні Беларусі яшчэ можна пабачыць матутныя інізатары паветра — напамін пра Чарнобыль, ужо амаль забыты. 30-кіляметровая “зона” яшча існуе, але яна даўно не аховаўца. Здараецца, сюды заходзяць зборы, якіх шмат распіліўся ў нацыянальных парках Эўропы.

Уся Беларусь забудаваная двух- і трохпавярховымі дамкамі з лёгкай матэрый. Засталосі толькі некалькі лапікаў ворнай зямлі: генетычныя адкрыцці дазваляюць вырабляць неабходную колькасць прадуктаў за 3—3% ад агульнай прадыторы. Затое шмат месца адводзіцца пад генэраторы энергіі паветра і пад пашы: чыстае, натуральнае мяса любяць і ў ХХ ст.

Дарэчы, піва зь Беларусі — адно з найлепшых і найпапулярнейшых у Эўропе, бо падзямельныя воды тут — самыя чыстыя на кантыненте. Беларуское Паазер’е, якое грунтоўка пачысцілі паўстагодзьдзя таму, пасля глябальнага пачыплення сталася папулярным халодным курортам.

Старожытны Полацак зрабіўся наўуковым цэнтрам. Полацкі ўніверсітэт рыхтуе спэцыялісту ў галінах касымічнай інжыніріі, мэдыцыны, экалёгіі, сучасных мэдыйтэхналёгіяў. Ягоныя колішнія выпускнікі спраектавалі першую ў сівеце міжпланетную касымічную станцыю, даследуюць гены старажыння (сэрэдняя працягласць чалавечага жыцця складае 150—160 гадоў), распрацавалі систому ачысткі паветра ў гарадах.

Усе СМІ даўно выходзяць толькі ў электронных варыянце, і толькі ў музэях захоўваюцца папяровыя газеты і часопісы, апошнія з якіх распавядаютэ пра будаўніцтва касмапорту пад Віцебскам.

Усё ідзе сваім ходам... А беларускае выданье “Наша Ніва” вырашыла аднавіць распечаты калісці праект “Беларусь праз 100 гадоў”. XXIII стагодзьдзе — будзем загадваць!

Уласныя вочы пільней за ўсім сочаць!

Беларускі закон дае права кожнаму грамадзяніні краіны ажыццяўляць назіраныне за ходам выбараў. Грамадзянская ініцыятыва “Незалежнае назіраныне” яднае людзей, што будуть працаўваць дзеля адкрыцтвы і справядлівасці выбараў.

Кантактныя тэлефоны:

Менск: 213-43-52

Менская вобласць: (017) 258-78-14, (017) 221-60-55

Берасцейская вобласць: (0162) 26-65-69

Віцебская вобласць: (0212) 37-36-09

Гомельская вобласць: (02342) 4-58-91

Гарадзенская вобласць: (0152) 76-44-75

Магілёўская вобласць: (0222) 25-84-00

Тэлефонуці ў далучайцеся!

Падрыхтоўка і вылучніне назіральнікаў за выбарамі адбываецца згодна з дзеючым заканадаўствам Беларусі.

КОШТЫ

на платныя прыватныя абвесткі (для прыватных асобаў, на старонку 12):

— да 20 словам (тэксты модуль)
— 113 руб.

— звыш 20 словам (тэксты модуль)
— 143 руб.

— аформленая абвестка
— 71 руб. за кв.см.

— аформленая абвестка — памерам больш за 24 кв.см. з улікам кошту арыгінал-макету — ад 94 руб. за 1 кв.см. Абвесткі палітычнага характару і ад грамадзкіх арганізацый аплачваюцца паводле рэкламных расценак для камэрцыйных абвестак.

Каб замовіць платную прыватную абвестку, трэба пералічыць гроши праз пошту пераводам на разліковыя рахунак рэдакцый газеты “Наша Ніва”, р/р 3012213050010, Ленінскае аддз. ААТ “Белбізнесбанк” Менску, код 763.

На зваротным баку бланку паштоўкі паводле пераводу ў сэктары “Для пісьмовых паведамленій” запісваецца дакладна й чытэльна тэкст абвесткі, тэлефон для сувязі і абавязковая дадаецца сказа: “Задзялайце! Абвестка пададзена для сувязі і абавязковая паслуга”.

БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА

РАДЫЁ СВАБОДА

Ад 6 жніўня штодзённы этэр Беларускай службы Радыё Свабода павялічваецца з 4-х гадзінай да 8-мі: шэсьць гадзінай запар увечары (ад 18:00 да 24:00) і раніцай ад 6-й да 8-й.

Новыя хвалі і частоты Беларускай Свабоды:

Ад 18-й да 20-й: на частотах 7295, 11725 і 15480 кгц, на хваліх 41, 25 і 19 м.

Ад 20-й да 22-й: на частотах 7190, 11730 і 15565 кгц, на хваліх 41, 25 і 19 м.

Ад 22-й да поуначы: на частотах 9530, 9750 і 11865 кгц, на хваліх 31 і 25 м.

Раніцай: на частотах 670, 7295 і 9635 кгц, на хваліх 49, 41 і 31 мэтар.

Сталая частата на сярэдніх хваліх - 612 кгц.

Інтэрнэт: www.svaboda.org

НАСТРОЙЦЕСЯ НА “СВАБОДУ”!

Новы праект “Нашае Нівы”

2101 год. Якой будзе Беларусь праз 100 гадоў? Якой будзе дзяржава і які дзяржавы лад? Якім будуть гарады? Які горад будзе сталіцай Беларусі? Якімі межы краіны? Што беларусы будуть сеьці? Якім будуть беларускія гроши? Якім транспарт? Якімі сродкі масавай інфармацыі? Якай літаратура будзе чытацца? Ці застануцца тэатры? Якім імёны будуть самыя папулярныя? Якімі становуць лясы і рэкі? Ці можна будзе купацца ў забруджаных сেннях азёрах? Якія звяяры звінікнуть, якія новыя расціліны завядуцца? Што будзе з чарнобыльскай зонай? У якіх цэрквях будуть маліцца людзі? Што яны ведаць муць пра 2001 год? Што будзе з намі?

Штотыдня — фантазіі пра будучыню Вечнай Беларусі, эсэ, прагнозы і футуралягічныя артыкулы ў рубрыцы “Беларусь праз 100 гадоў”. З гэтага выйдзе цэляя кніга! Чакаем Вашых допісаў. Будзем загадваць.

Радашкавічы, Віленск. губ. Віленск. пав. У Радашкавічах прыехаў з Вільні, нікому на языны жыл, бацата й фанабэрэйста адзеты і закватараўаў у аднаго тутэйшага гандляра конымі. Вечарам, а гэта было пад суботу, стаў цягніцца гэты злыдзені па хатах, дзе сабралася моладзь, і пачаў налагаваць маладзейных дзяўчат на службу ў Вільню, нібыта да магазіну шыцця сваёй жонкі, адцялоўчы па 50 руб. аплаты ў месец, на ўсім гатовым. Гэтыя паслуги адразу кальнула шмат каму ў вочы і падалася падзроні.</p

Максім Югоў

«Журналістыка — сапраўды грозная зброя ў барацьбе за новыя спосабы скажаць факты. Яна не губляеца і ў тым выпадку, калі, скажам, няма нікіх фактаваў.»

Яраслаў Гашак

Адбор самай важнай інфармацыі і ейная падача — адна з галоўных задачаў СМІ, што, безумоўна, адкрывае шырокія магчымасці для маніпулявання масавай съядомасцю. Найбольш адкрыта СМІ дэманструюць свае маніпуляцыйныя магчымасці ў часе выбарных кампаній. То, што немагчыма давесць аўдыторыі на ўзорні разумных разважанняў, можна ўкараніць у съядомасць гледача пры дапамозе камбінацыі карцінкі, якія лёгка запамінаюцца. Глядзяч назуёсёды запамінае буйныя пляны, калі тэлебачаныне тыражуе іх два месяцы запар. «Вобраз» застаецца ў съядомасць лепш, чым слова. І ён часта падманвае. Філёзаф Мэраб Мамардашвілі казаў: «Калі мы прыбіраем карцінкі з нашай падсъядомасці, мы пачынаем мысліць».

ПАЎТОР ІНФАРМАЦЫИ

Лічыцца, што праз 30 хвілінаў аўдыторыя памятае толькі 60% інфармацыі. Пры канцы дня ў памяці застаецца 40%, а пры канцы тыдня — 10%. Таму, калі паўтараць паведамленыне дастатковая часта («Народ і партыя адзінія»), яно з часам умацуюцца ў масавай съядомасці, нават калі чалавек ад пачатку з ім ня згоды — толькі меншасць людзей мае здольнасць да пасыльдоўнага рацыянальнага крытычнага мыслення. На ўжыванні паўтору і пераканання будзе мэтад стварэння палітычных мітад, сутнасць якога ў плянамерным і мэтадгічным паўторы вельмі спрошчаных лёзунгаў і ацэнкаў.

На БТ мэтад простага паўтору інфармацыі на праграме адной перадачы яскрава дэманструе праграма Яўгена Новікаўа «Правы чалавека: погляд у съвет». Адну з праграмаў (5 сакавіка) Новікаў пачаў так: «Одні из моих выпускных получили международный резонанс. Я к этому был готов». «Міжнародны рэзананс» быў у тым, што баўгарскому паслу ў Беларусі не спадабалася інфармацыя пра парушэнні правоў чалавека ў Баўгарыі, пададзеная ў адным з выпускаў перадачы. У праграме ад 5 сакавіка Новікаў зачытваў свае заявы паслу Баўгарыі ў Беларусі й Прэзыдэнту Баўгарыі. Тэкст гэтых заявў цалкам супадаў, то бок Новікаў два разы чытаў адно і тое — з аднолькавымі ўстаўкамі, цытатамі і кадрамі, якія супрадавадзілі гэты ўрок па тэхніцы чытання. Звычайна ў праграмах БТ паўтараюцца не канкрэтныя слова, а агульныя ўстаноўкі: так званая беларуская дэмакратычная апазыцыя, якую складаюць, у асноўным, сэктанты, псыхічна хворыя і прадстаўнікі сексуальных менишасцяў (усе яны адначасова зляўлююцца нацыстамі), рэгулярна атрымлівае вялізныя сумы даляраў з ЗША, дзе спэцыяльна для Беларусі рыхтуюць праграму пад назвай «Кіраваныне канфліктамі нізкай інтэнсіўнасці», ажыццяўвіць якую дапамагае падканторольную апазыцыю прэса ды літаратурныя паліцаі Васіль Быкаў і Святлану Алексіевіч, а таксама прафаюзныя, але Ганчарык, што прымкнуў да іх (такая сутнасць аднае з пропагандысцкіх схемаў, якую праводзяць у жыцці праграмы БТ).

ХЛУСЬНЯ, ЗАМАСКАВАННАЯ ПАД ПРАДУЙ

Іншы спосаб кіравання съядомасцю людзей — маніпуляцыя фактамі.

Яўген Новікаў у выпуску «Правы чалавека...» за 26 сакавіка гаварыў пра выпадкі парушэння правы чалавека ў ЗША, знойдзеныя ім у дакладзе «Міжнароднай Амністії». І вось ён чытае подпіс пад адным з

Фабрыка нянявісьці

Тэхналёгіі маніпуляцыяў грамадзкай съядомасцю на Беларускім тэлебачаныні

фатадзымкаў: «Заместители ше-рифа стоят на страже в Сент-Пітербург, Флорида, после бунтов, вызванных смертью чёрного подростка Таврона Луиса в октябре 1996 г. Таврон Луис был застрелен двумя белыми полицейскими после того, как он был остановлен за превышение скорости и отказался отпустить окно. Его смерть послужила причиной двухнедельных бунтов среди чёрного населения города». Мянэ адразу зацікаўля, чаму ён зъбіў ў слове «двуночельных». Я пастаўіў стоп-кадр і ўбачыў, што там напісаны: «Его смерть послужила причиной двухнедельных бунтов среди чёрного населения города». Навошта Новікаў накінду няісныя дзванаццаў дзён?

Далей ідзе гісторыя нейкага эмігранта з Гаіці: «...в бруклинском полицейском участке один из полицейских якобы забил ему в задний проход ручку от птичника». Вас не бянтэжыць слова «якобы»? Было гэта на самай справе ці не было? Новікаў прыдумляе такое тлумачэнне: «Переводчик в подпись под фотографией вставил слово «якобы». Якобы забили ему эту штуку туда, но может быть, и не забили. Может быть, он сам на неё сел. Но, на самом деле, слово «якобы» вставлено переводчиком для нас с вами, чтобы хоть немножко, но вызвать у нас сомнения в достоверности такого кошмарца».

Навошта Новікаў столькі ўвагі надае гэтыму «быццам бы»? Адказ прости: у адваротным выпадку зробіцца відавочным, што ёсць перадача высмактана з пальца, што ўсе пададзеныя факты ці то былі, ці то не былі, і ніколі не атрымалі той выгад, які зрабіў Новікаў: «Это от нас они требуют соблюдения прав человека и законов демократии, а у себя творят всё, как чёрт на душу положит, но при этом рассказывают всем в мире, как свято они верят в Бога и по воскресеньям ходят в церковь» («Правы чалавека...», 26 сакавіка). Аднак чаму пасля гэтага Новікаў не расказаў пра аналягічныя выпадкі ў Беларусі? Чаму ён не расказаў, як супрацоўнікі міліцыі затрымалі ў зыблі ягонага калегу — журналіста ЕТ Вячаслава Аркунова? Рытарычныя пытанні.

Наступныя прыклады — з праграмы «Рэзананс». Так, 8 красавіка Зімоўскі расказаў, на якія сумы атрымлівалі крэдыты журналісты НТВ. Успомніў ён і пра Аляксандра Ступніка. У табліцы наступаў ягонага прэзывішча мы бачым на экране лічбу 24014 даляраў. Зімоўскі каментуе як «более 240 тысяч долларов». Ну, можа, памыліўся, з кім не бывае!

Каментууюць апазыцыйнае съявікаваныне Дня Волі, Зімоўскі кажа: «Оппозіцыйные лидеры так надеялись, что им удастся спровоцировать столкновения, что даже приготовили в центре города автобус для того, чтобы сразу на нём вывозить за границу тех активистов, которым, якобы, потребуется политическое убежище» («Рэзананс», 25 сакавіка). Цікава, як цэнтру Менску можна выехаць за мяжу, мінаючи ўсе памежныя пасты, на кожнучы ўжо пра міліцейскія кардоны ў самой сталіцы, якіх заўсёды хапае на апазыцыйных акцыях?

Апошні прыклад — з праграмы Ю.Азаронка «Тайныя спружыны палітыкі». Выпуск ад 17 лютага называўся «Аўтаміноз» і быў прысьвячаны двум мітынгам, што адбыліся ў Менску 14 лютага — моладзевай акцыі апазыцыі ў дзень съявітага Валянціна і мітынгу прафсаюзаў. Спачатку мы ўбачылі «группу экзальтированных юнцов», якія ішлі «вдоль «стометровки» под предводительствам некога Северинца» (кадры пра прапэкту Скарэны, на вуліцы вечар, чётна). Потым — кадры прафсаюзнага мітынгу, сярод удзельнікаў якога — «около тысячи своеобразных личностей: перекочевавшія сюда со «стометровкі»: молодые бэн-эфовцы под бел-чырвона-белыми флагамі, апархисты...» і г.д. (На вуліцы яшчэ съветла). А вось цяпер адкажыце, як можна «перекочеваць» з ўсімі пары сутак у съветскую?

СЭНСАЦЫЯ І ПЕРАБОЛЬШАНЬНЕ

Кожная гісторыя пра «антыхероў» павінна быць маленькой сэнсацыяй, у якой мусыць прысугнічаць элементы прымітыўнай чалавечай прыроды — самазахавальні, любоў і размнажэнне, славалюбства. Гэлевізійныя працягандысты расказаўшы нам пра сем'і палітыкаў, пра іх сваякоў — сапраўдных і прыдуманых, пра іхнью маёмысць, жыццё, чалавечыя слабасці, хваробы. Пра апошнія давайце падразніць. Сімптомы этой болезні: головокружение, чувство онеменія, перепады давлення, обмороки і, что характерно, влажность в руках». Адкуль звесткі і да чаго яны — нам на кожнучы, затое ў гэты момент на экране зъяўляецца фатадзымка, на якім нацысты ціснучы адзін аднаму рукі. А далей ідзе простае хамства: «Правда, члены «Молодого фронта», скорее всего, лишены брезгливости и легко терпят, когда потные руки вождя треплют их по бархатистым щёчкам и другим местам».

АПЫТАНЬНІ ЯК СРОДАК ПАЛІТЫЧНАГА ЦІСКУ

На першым этапе любой перадачы выбарнай кампаніі апытаць, что даже приготовили в центре города автобус для того, чтобы сразу на нём вывозить за границу тех активистов, которым, якобы, потребуется политическое убежище» («Рэзананс», 25 сакавіка). Цікава, якія асасыюцца гэтае разуменне ў съядомасці людзей і на які ўжо выпрацавалася пэўная рэакцыя. Чалавек гледзіць на экран і не задумваецца, чаму яны непрыемныя той ці іншыя пэрсанаж палітычнага спектаклю. Калі з тэйдзень казаць, што палітык — стары, непрырабны, на што на ён здолыны, ён, нарэшце, перастае выклікаць сымпаты большасці людзей.

На БТ гэты прыём можна прасачыць у характеристыках, якія даюцца ўдзельнікамі апазыцыйных акцыяў. Вось некалькі прыкладаў: «...психически не совсем здоровые люди — всегдастаи таких мероприятий — были за-держаны» («Рэзананс», 25 сакавіка — рэпартаж Ю.Пракопава пра «Дзень Волі»); «кушка дебоширов и провокаторов» (тамсама). «Так называемый День Волі явил собой гадкое зрелище. А что еще мог продемонстрировать белорусский политический идиотизм на поминках по собственной молодости?» («Рэзананс», 25 сакавіка, А.Зімоўскі). А вось цытата з праграмы «Правы чалавека...»: «Посмотрите на Березовского, Гусинского, Винникову, Пупейко из «Пуще», даже на Позняка с Алексеевич — технологии предательства нашего народа у них одни и те же» («Правы чалавека...», 26 лютага).

**ПАДМЕНА ІМЁНА,
АБО НАКЛЕЙВАНЬНЕ
ЯРЛЫКОУ**

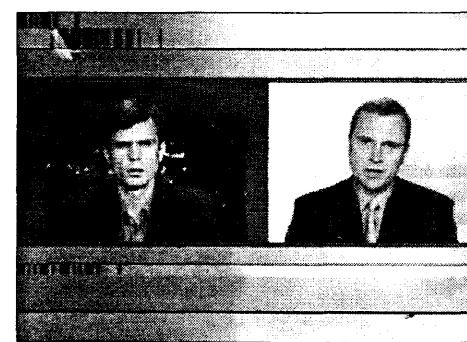
Параўнанне апазыцыйных лідараў з нацыстамі на БТ зусім ня новае. Можна згадаць прыклад з праграмы «Панарама» Ю.Казіяткі, калі праста пасядрод расказу пра «потныя руки Паши Северинца» рабітам узімі фатадзымак з нацыстамі. Ня менш загадкавым быў і далейшы каментар вядучага: «Как и шеф «Гитлерюгенда», нынешние вожди «Молодого фронта», похоже, склонны исповедовать принцип: как НСДАП стала единственной партией, так и «Гитлерюгенд» должен стать единственной молодёжной организацией» («Панарама аналитичная», 24 сакавіка). Сэнсу ў фразе няма ніякага, але ў падсъядомасці гледача «Малады фронт» і «Гитлерюгенд» аказваюцца звязаныя.

А з праграмы «Рэзананс» за 18 сакавіка мы даведаўся, што ўсе асноўныя прэтэндэнты на роль адзінай кандыдаты ад апазыцыі — нацыяналісты. Так, Павал Казлоўскі быццам бы праводзіў этнічныя чысткі (якое маднае і гучнае слова! Як пераканаўча гучыць!) у арміі, калі быў міністрам абароны, і з-за расейскіх прозвішчаў звольніў А.Квашніна (зараз узначальвае Генштаб РФ) і Г.Шпака (зараз узначальвае ПДВ РФ). Не зусім зразумела толькі, чаму Шпак — гэта расейскае прозвішча.

Сямён Домаш, лаводзе Зімоўскага, на адной з сустрэч з насыльніцтвамі быццам бы сказаў: «отвечу на вопрос, если напишете по-белорусски». Даказаўшы адваротнае ў судзе немагчыма. Падкантрольныя ўладзе суды не прымаюць пазову прафсаюзаў БТ, бо «запісаў перадача Зімоўскага і кампаніі няма ў наядунасці». Міктым някай грамадзкай камісіі па этніцы, якая б ажыццяўляла маніторинг БТ, не існуе. Беспакаранасць!

Лідар ФПБ Ганчарык — «белокурая бестия» — наагул аказваеца праграме на БТ «невядома якой нацыянальнасці». «Что он напишет в пятой графе?» — пытаетца ў съяздзе. Далей — зноў звычайнае хамства: «А если у них с Полевиковым вдруг...? Кем по национальности будет это дитя федерации?» (Полевікова — лідар жаночай партыі «Надзея» і кіраунічка Ганчарыкавага штабу).

А Міхail Чыгір «служил немцам в какой-то фирме». (Маецца на ўвазе, што Чыгір працуваў у маскоўскім прадстаўніцтве німецкага канцэрну. Але слова «немец»

У ноч на мінулы панядзелак у Менску памёр знаны беларускі празаік і кінасцэнтарыст Вячаслаў Адамчык. Пакінуў сьвет на 68-м годзе жыцця. Для беларускай літаратуры гэта страта — калясальная. Гэта страта літаратара, надзеленага дужа тонкім веданьнем арыгінальнага беларускага съвету, таго съвету, які за мінулае стагодзьдзе імкліва зьявілі амаль на юшто. Страна выдатнага мастака, які адноўка-ва адметна выступаў у розных літаратурных жанрах. Страна беларуса, які нёс у гававе і срэцы аўтэнтычнае наше слова, здатнае добра пра нас пасвядчыць. Ягоная проза — пераважна каржакавата, вузлаватая, глыбокая грунтоўнасцю. Проза чалавека зь цвёрдымі арыенцірамі.

Свакі апошніню, напісаны гады з чатыры назад, аповесць ён называў разыўтальнай. І праўда, болей аповесцяй у Адамчыка ўжо не было. Пісаліс апавяданні, лірыйныя нататкі. Пісаў іх, ня шырачы ілюзію, як ёсьць, часамі папросту змрочна — пісаў беларускую праўду, а ці яна заўсёды змрочная? Мне дужа блізкія былі яго лірыйныя запісы — я толькі ня мог прыняць у яго гэтага чаканыя хуткага немінучага канца. Цяпер ясна — ён не хацеў ашукваць самога сябе, ён ізноў быў абсалютна шчыры.

Юрась Бушлякоў

АДЫХОД ВОЛАТАЎ

Прачытаныне і асэнсаваныне спадчыны Вячаслава Адамчыка адбудзеца ня сёньня. Да яе трэба дайсці, як трэба дайсці беларусам і да разумення свайго шляху і лёсу. Творы пісьменьніка будзе спрыяць у гэтых пошуках. «Чужая бацькаўшчына» — ці не сымбалічны назоў апошніх двух беларускіх стагодзьдзяў? Пачувацца прымаком у роднай хаце — ці не саме балючае і прыкрае пачуцьцё, якое дасёння застаецца актуальным у Беларусі? «Чужая бацькаўшчына» — як сымбал скрадзенага самага дарарага і разам з тым як надзея на добры канец. Бо калі ёсьць пачуцьцё Бацькаўшчыны, і разуменне роднага дому, дык аваўязкова, няхай за пару пакаленій, гэтага Бацькаўшчыны будзе адшукана і вернутая.

Сімерць Вячаслава Адамчыка сталася знакам нечага. Не разыўтальнія зь мінулым стагодзьдзем. Не разыўтальнія з патрыярхальнай Беларуссі. І не зынкненія падзелу на «заходнікаў» і «ўсходнікаў». Тут іншае. Адышлі ў нябыт пісьменьнікі, якія былі пярэдніяй лініяй беларускай літаратуры: Мележ, Стральцоў, Каракевіч, Крапіва, Танк і вось зараз Вячаслав Адамчык. Засталіся адзінкі — Быкаў, Барадулін, Брыль. Раней маладзейшыя адчувалі пэўную стабільнасць, трываласць. Можна было схавацца за сыпіны гэтых волатаў. Сёньня такога пачуцьця няма. Сёньня адказнасць за беларускую культуру мусіць узяць на сябе пакаленіе «саракадовых», да якога належаць і сыны Вячаслава Адамчыка, пісьменьнікі Адам Глебус і Міраслаў Шайбак.

Вячаслаў Адамчык спадзяваўся на свае сілы і на верыў у танныя абязаныні. І тое, што яго пахавалі на менскіх Кальварыйскіх могілках, а не на Маскоўскіх, дзе адведзены пляц для беларускіх пісьменьнікаў, таксама шмат абычым гаворыць. «Траба выйсці за межы той загарадзі, у якой мы жылі дасюль, і тады беларусы адшукаюць Бацькаўшчыну», — такі запавет пакінуў нам у спадчыну вялікі пісьменьнік.

Алесь Аркуш

ВІЛЕНСКІ ПЭДАГАГІЧНЫ ҮНІВЭРСИТЕТ набірае студэнтаў

на конкурссе атэстатаў
на 1 курс завочнага аддзялення
факультetu славістыкі па спэцыяльнасці

беларуская філялёгія

На завочным аддзяленні можна атрымаць дадатковую спэцыяльнасць: расейская філялёгія, польская філялёгія, методыка пачатковага навучання, гісторыя культуры, журналістыка.

Навучанье платнае

Прыём дакументаў: да 15 верасня
Падрабязная інфармацыя: Baltarusi filologijos katedra

(катэдра беларускай філялёгії)

Studentų 39-527 2004 Vilnius Lietuva
тэл. (1037-02) 75-03-60, маб.т. (1037098) 06-710
тэл. у Баранавічах (0163) 470503

Беларусістыка ў Віленскім пэдагагічным універсітэце

Катэдра беларускай філялёгіі на факультэце славістыкі Віленскага пэдагагічнага ўніверсітэту працуе з 1991 г.

Беларуское аддзяленне скончылі 40 чалавек. Выпускнікі працуяць у беларускай школе імя Скарыны, беларускіх клясах Вісагінасу, на радыё і тэлебачаны, у школах Беларусі, працягваюць вучобу ў магістратуры ў Беларусі і Літве.

Сёньня на беларускім аддзяленні вучыцца 85 чалавек, у асноўным выпускнікі расейскіх, літоўскіх і польскіх школаў Літвы. Сярод студэнтаў ёсьць таксама грамадзяне Беларусі, Украіны.

Вячаслаў Адамчык

Апошняя прамова

На травеніцкім XIII з'езьдзе Саюзу пісьменьнікаў Вячаслаў Адамчык выступаў ужо цяжка хворым. Напэўна, ведаючы пра бліzkі скон. Мы падаем ягону прамову цалкам. (Пасля з'езду газэта «Літаратура і Мастацтва» надрукавала яе ў адцэнзуранным, скарочаным выглядзе.) Запіс выступу быў ласкава передадзены рэдакцыі Саюза пісьменьнікаў Беларусі.

Дарагія сябры! Перш я мушу падзякаўваць Нілу Гілевічу за яго ўзьнёслапаэтычнае, мужна-грамадзянскае слова. На сёньня нават съяятое. Дзякую табе! Сёньня раніцай я так на красылі некалькі думак. Яны, вядома, супадаюць з думкамі Гілевіча і многімі вашымі думкамі. Бо мы ўсе думаем пра тое, як нам жыць далей у нашай

разбурнай хаце. Мы страцілі амаль усё: нацыянальны сыцяг, герб «Пагоню», хрысціянскую беларускую мову і гісторычную незалежнасць. Засталася толькі хіба незапятаная душа цi, праудзівей будзе, — наша духоўная прырода. Ня маючы сапраўднага разальнага сувэрэнітэту, нам, стараўнім літвінам, з скупе ласкі дарвана хіба культурна аутаномія, якая, нібы дзеля съмеху і на ўздзек, даецца пакорным, пастаўленым на калені інародцам, як эта ёсьць у Польшчы з упартымі мазурамі, кругога наровава кашубамі і людзьмі зацішных пушчаў курламі, альбо яшчэ зь нязгоднымі паласкімі славянамі ў Нямеччыне. Беларусам-літвінам дазволена апрануць вышываную кашульку, падпаясць яе паяском, тканым у бела-чырвоны касельчик, віхуру стандаваць пад волгі і кръкі «Лявоніху» цi «Крыжачок» альбо на якім-небудзь базары прасыпяваць песню ві славу срамнага вуда цi на пасашок. Мы ўжо, нібы леаніды, што распяліся з заразбору і ператварыліся ў касьмічны пыл. Нас няшчадна дробіць і трушцаць найперш мяране, які пісалі ў дайнейшых энцыклапедыях, маскоўскія народы, што сяліліся з фінскімі племенамі (хай прабачаць тут фіны). Цяпер мы маём узьнёслага гвалту, неутаймавага ляманту пра верхаводзтва славянскага элемэнту, але ж калі глянуць праудзе ў очы, то славянства ў Расеі наименшы: мардва, чарамысы, татары, бураты, алевуты, комі, разналікія каўказцы насяляюць яе бязъмежныя, ня так ужо даўно заваяваны імперый

расторы. А імперыя, як зацугляны альбо стрыноханы конь, трymалася не на дружбе і не на павазе разнастайных плямёнаў, а на агністай наўгайды і вострым штыху. Аднак пад магільным каменем, пакладзеным на нас жорсткай рукой, чуйна крыніцай прасочваецца жывое неўміруча слово. У трудным высліку беларуская мастацкая літаратура намагаецца выжыць. Наша клясыка заўсёды кілала здрягануць блудны съвет і панесьці съяято свой. Плавацца краты і ўздымаць аблясчны меч на тых, хто, спрадаўшы ўсё роднае ад слова да съяято зямлі і роднай хаты на ёй, хоча ператварыць нас у ваўкалакаў цi чужакоў. Літаратура ня цыціці і ласкі майскія (гэта слова ведамага расейскага пэата), а жывы і балочы чуйны нэрв. Я прачытаў у прэсе і краем вуха чую з рады ўсіх, што прэтэндуе на нейкага кіраўніка ў літаратуры, заступніка, настаўніка цi што. Але найперш, як мне здалося, дамагаецца камэр-юнкерства цi фіглер-юды...ад'ютанцтва. І вось для такога фанабэрystага настаўніка няхай напамінкам будуць слова Тургенева. Даруйце, мо я часам мыльюся ў імёнах, але, здаецца, ён, Тургенев, гаворачы пра раман Талстога «Вайна і мір», зауважыў: «Ніводная, самая рэзкай рэзэнзіі не перакрэслівае творчысці Бабарыкіна так, як навялікшай і найталенавіцейшай кніжкай графа Талстога». Так што вучыць адзін атрга працягніці уласнымі творамі, а не парадамі, да якой групouкі хто прыналежыць — цi да съмечаты складзенымі, цi съпісанымі з пастановай забытых сталінска-жданаўскіх дырэктыў. Няхай для нас будзе разумнае і неабходнае, спадручнае, што сказаў нехта з старажытніц: «Бог усіх адпусціці свободнымі, і прырода никога не зрабіла рабом». Дык будзем жа вольнымі і падуладнымі толькі Богу. Дзякую.

Адресы беларускіх школаў у Менску

Район гораду	Школы	Адрес
Заводзкі	68	з.в. Ахоцкі, 17
Заводзкі	Гімназія №14	Васіняцова, 10
Заводзкі	131	Убарэвіча, 74
Каstryчніцкі	89	Пухавіцкая, 21
Каstryчніцкі	110	Берасцейская, 66
Ленінскі	2	пр. Ракасоўскага, 93
Маскоўскі	60	Лібкнекта, 82
Партызанскі	72	Халмагорская, 59
Першамайскі	Гімназія №9	Сядых, 10
Першамайскі	190	Нікіфараў, 19
Фрунзенскі	Гімназія №4	Кунцаўшчына, 18

Адресы школаў з беларускамоўнымі клясамі

Район гораду	Школы	Адрес
Заводзкі	131	Убарэвіча, 74
Заводзкі	210	Банылы, 13
Каstryчніцкі	1	Чкалава, 3а
Каstryчніцкі	11	Асанцілава, 18
Каstryчніцкі	30	Жукоўскага, 11
Каstryчніцкі	52	Кіжаватава, 70
Ленінскі	71	Каржанеўскага, 29
Ленінскі	90	Быхаўскай, 14
Ленінскі	97	Казінца, 118
Маскоўскі	158	Жукоўскага, 10, к. 5
Маскоўскі	168	Якубава, 12
Партызанскі	86	Фабрычная, 27
Партызанскі	108	З-ци Чыгуначны, 16
Першамайскі	70	Алібетава, 5
Першамайскі	115	Рафіевіч, 7
Першамайскі	137	Чапаева, 11
Першамайскі	177	Урадзіцкая, 15
Савецкі	184	Урадзіцкая, 3
Савецкі	197	Кінаматограф
Савецкі	23	Каstryчніцкай, 50
Савецкі	66	Шуніка, 10
Фрунзенскі	147	Шыдлава, 15
Фрунзенскі	187	Гарадзенская, 10
Цэнтральны	38	Праскурніцы, 45
Цэнтральны	97	Шырокая, 30
Цэнтральны	96	Міранчині, 35
Цэнтральны	138	Куйбышава, 65
Цэнтральны	176	Бель

ТВОРЧАСЬЦЫ

МУЛЯЖЫ КАХАНЬЯ

ЭСЭ

У даўным напаўлегендарным інтэрвю "Нашай Ніве" Зянон Пазьняк сказаў, што ў нармальнім цывілізаваным грамадстве эротыкі німа і ня можа быць. Увачавідкі ён надта пагарачыўся з гэтым.

Сякі-такі сэкс у беларусаў ёсьцека. А вось здаровага пачуцьца каханья практична не засталося. Замест яго мы маем сымпатыю, разнастайныя разылкі, спачуванье, полавую ціту ѹ элемэнтарную зывічку. Ясна, у чыстым выглядзе ўсё гэта родка сустракаецца, часцей спалучаецца ѹ вычварны кактыйль, на які наўмысна мацецца цэцілік "Каханье". Каханье, ці, хутчэй, закаханасць, сталася цяперака валоку хіба тынэйджараў. Але ѹ яны, падрастаочы, кідаюць яго як ганебную ѹ непатрэбную реч у жыцці, дзе пануюць заманяльнікі, эрзацы, муляжы, імітатары каханья.

Сымпатыя, бывае, моцна нітуе людзей. Яна робіцца часам такой усéайдымнай, што падаеца каханьем. Ноць насамрэч сымпатыя больш адпавядзе любові, і гэта ня самае горшае ѹ жыцці сέньнішніх беларусаў. Усё часцей, аднак, у дачыненіях паміж поламі людзі кіруюцца не пачуцьцёвасцю, а максімальнай пралічненай выгодаю і дабротай ад гэтых дачыненіяў. Вось маладзічка-гамальчанка зўбираецца замуж, але звольшага маўчыць пра гата, бо эмасціяне ўзехі ѹ душы — ані кроплі. Затое з рацыянальнага гледзішча ўсё ладна: суджаны працуе ѹ міністэрстве,

мае рэсурс і патэнцыял для росту, гатовы забраць жоначку ў Менск. Стаяе ѹ мужчынаў, што ідуць на гэткі разылкі. Прычым сям'я часцяком імкненца падштурхнуць да гэтага. "Нам жа на трэба абы-чаго, нам жа трэба хоць троху руку заскаўці", — вобразна навучае бабуля свайго любага ўнучка. Нават праблемы вайсковага прызываюць ці разъмеркаваныя паслья ВНУ стаўца падставай для шлюбу. Добра, калі хоць найдрабнейшы адсотачак з тых жанімстваў спалучаете разылкі з сымпатыяй.

З цяглою полаваю ўсё, здаеща, прасцей: цягне адно да аднаго, і канцы тут. Давялоша мне ведаць хлопца з дзяўчынай, які ледзьве апніналіся сам-насам, адразу пачыналі злучацца на любоў. І ён і яна выдатна ўсьведамлялі, што ніякіх супольных перспэктыў ѿ іх ніяма, а звязвае іх толькі злуязыне. Прынамсі щыра. У бальшыні ж выпадкаў пануе фальш, псыдрамантычнасць, а то і наагул съятое нічога. Або зывічка. Маладыя людзі прызываюцца быць разам. Пра іх ведаюць бацькі, сабры, знёмыя. Яны гуляюць у каханыне. Яны сварадца з кожнае мізэрнае нагоды ѹ ня могуць бяз болю зрабіць адно адному найменшае саступкі. Яны разам, бо так трэба, бо ѹ грамадстве такая традыцыя. Толькі дзівакі дэмантструюць свою самоту на съвет цэлы. Большасць аддае перавагу самоце непрыкметнай. Уявіце сабе паненку, якая ясна зустрэдзіла адсунасць каханья, але папросту страшыцца адмовіцца

ад наяўнага муляжу дзеля пошуку часоўці сапраўднага. Альбо, напрыклад, ідзе па вуліцы міленская такая парачка, ён і яна, трymаючы ручкі, словамі — 100% каханья. А да вушай выпадковага мінака далаўтаюць абрыўкі іх дыяллёгу: "Добра, ішчыш разам купім табе адразу, што захочаш. Абы ты толькі потым не п...зъдела".

Але гэта шчэ ня ўсё. Як вы думаше, што значыць узяць шлюб па спачуваны? Чулае сэрца шкадуе змучанага чалавека, а чалавек той потым на карак сядзе. А вы кажаце *може каханыня...*

Зірніце, тэсцічы беларусаў прагнучу каханыня, а натыкаюцца на зрызды. Гэта адсюль занурэнне ѹ Сеціва ѹ пошуку віртуальных сяброў. Гэта адсюль шкадоба да котачак, сабачак ды герояў мыльных опэраў і адпаведнае зневажанье праўдзівага чалавека. Такое ёсьць. Летасць у Менску была выкрытая падпольная галіндзкая порнавідэостудыя. У брыдкіх фільмах здымаліся студэнткі прэстыжных студыяў ВНУ. Гэта яскрава съведчыць пра адсунасць у грамадстве ѹўлененія аб каханыні. Я ўжо ня згадваю настайшы, што падзараляюць прастытуціяй. Не перастаю пераконвацца ѹ слушнасці пастаўленага часопісам "ARCHE" ў 1998 г. знаку роўнасці між РБ і парнаграфіяй. Тым часам слова *каханыне* відочна робіцца састарэлым, і новы беларускі слоўнік выйдзе з пазнакаю на гэты конт. Але ж вельмі шкада...

Сяргей Балахонаў

Анатолій Клічук

Крытыка

С...ы чорна-белы съвет Юр'я Станкевіча

Герой апавяданьня Юр'я Станкевіча "Ізумрудна-зялённы мухі", зъмешчанага ѹ ягонай книзе "Любіць нач — права пацукоў" (Менск, 2000) ня любіць с...ага праўніцкага гораду, ня любіць с...і перабудовы, ня любіць с...х песень, ня любіць с...і сталіцы. Чаму ж на толькі маладыя, але і сталага веку людзі ня любіць таго месца, дзе ўзыніка і праходзіць іхнае жыццё? А таму, што іх тут таксама ніхто ня любіць, нават са...ых таленавітых тут не заўажаюць і не падтрымліваюць.

Родны горад і сама жыццё не дадае герою апавяду анікай магчымасці вызначыцца, дасягнучы поспеху і атрымаць ад гэтага рабасць.

У адным герою апавяду моцна пашчасціла. Ён суперструй Каханую. Каханыне — гэта простая дарога да Бога. Праз любоў да жанчын мужчына пачынае любіць сонца, неба, лес, траву, жыццё і нават, самае складанае — людзей.

Ці можна ўсюму гэтыму навучыцца ѹ маленкім праўніцкім гарадку? Тут маладому чалавеку ад нараджэння вызначаная роля другаснай істоты, якая мусіць абслугоўваць патрабы вышэйшага слою наеждкіх людзей. Большасць тутгэйшых, зразумеўшы, што ім у жыцці вызначаная роля абслуги, пачынае не любіць тых, хто дамінует сэньні. Гэтак нелюбоў распавядожываецца і на ўсё астатніе: горад, армія, песні, сталіцу, перабудову... Страчаная Вера ў тое, што тут — самае значнае месца на зямлі, бо тут нарадзіўся Ты. Што тут самая прыгожая і велічная рака, самая прыгожая дзяўчына, самая таленавітая спевакі ѹ мясцовым ДК, а тутгэйшыя футбалісты — адны з

найлепшых на плянэце... Веры німа. Веру разбурылі наеждкы людзі, бо наеждкі вайскоўцы бытлілі лепшымі, ім аддавалі сваё каханыне мясцовыя прыгажуні.

У маладым чалавеку яшчэ жыве надзея шляхам індывідуальнага змагання збудавацца сваё асноўнае шчасціце. Але калі вакол усе няшчасція, гэта зрабіць складана: не знёмыя людзі адбираюць у яго ўсё заробленыя цяжкай працы гроши, ад якіх залежыць ягоная будучыня. З таго кута, куды трапіць герой апаведу, ёсьць некалькі высьцяц. Ён мог, паслья таго як яго абраўвалі, пачаць спачатку — гэтак робяць у цывілізованых краінах сучасныя, валивые, разумныя людзі. Але малады мужчына вырас у чорна-белым асяродзьдзі. Людзі чорна-белага стану съядомасці ня бачаць выйсьця ѹ складаных жыццёвых абставіннаў. Сытуацыя не дадае магчымасці прымяніць нават маладыя сілы і энергію, каб зарабіць неабходныя сродкі на нармальнае жыццё.

Пацярпейшы жыццёвую паразу, мужчына адмовіўся ад Каханыя, бо ня мог прапанаваць ёй той мінімальны ўзровень дабрабыту, які захаваў бы іхнае каханыне, ягоную самапавагу да сябе як мужчыны і павагу каханай. Ён купіле рэвальвэр і прысьвячае жыццё пошуку крываўціцелю...

Юры Станкевіч паказвае, што злоба мае здолнасць назапашвавацца, ператварацца ѹ нянявісць, каб потым выбухнуць хутка, бязлітасна і нямэтанакіравана. Ланцут нянявісці трэба разбураць з самага пачатку, не даваць уздымацца парасткам злобы. Адзіны шлях разбураныя ланцуга нянявісці — адраджэнне любові да сваёй зямлі, павагі да сябе і іншых, магчымасць чалавека ганарыцца сваім "Я", сваім радаводам. Калі няма Веры — няма і Надзеі, а без Любові ўсё астатніе ня мае сэнсу.

Кастусь Травен

З-за ляманту, што ўзыніўся ѹ кампутарным съвеце вакол арышту расейскага хакера Дзмітрыя Склярава, які ўзламаў абарону электроннай кнігі eBook фірмы *Adobe Inc.*, Інтэрнэт-грамадства не заўважыла іншай падзеі, шмат цікавейшай і важнейшай. Два амэрыканскіх інжынёры распрацавалі *PerfectBook Machine* — найускорэйшы друкарскі варштат, які, атрымаўшы з кампютару электронны макет, за 12 хвілін зробіць кніжку. Сам надруків, сшые страниці, наклеіць вокладку. Сабе-

Меў рацюю паэт, што напісаў: "Сільнова — Сільфіда". І атмасферу на вакол сябе стварае адпаведную. На ейнай выставе лунаў дух нейкое адасобленасці ад таго жыцця, якім жыве бальшыня з нас. Выставка адчынілася пад гукі рэялю ѹ некамэрцыйнай галерэі "Брама". Гэта галерэя, як пералётны шынок Чэстэртона, вандруе па Менску разам з мастацтвазнаўцай Ларысай Фінкельштэйн. Гэтым разам "Брама" адчынілася ѹ лекцыйнай залі Нацыянальнай бібліятэці — съветлай і пустой, з нізкімі паліраванымі столікамі, з палевымі кілімамі на падлозе. Малонкі Людкі

Рыфмы колераў

Сільновай месцыцца на съценах, з драўлянага кола, прыматацванага да столі, звысаюць на нітках вершы ѹ "кніжках-лапіках" — вышыттыя на джынсе ѹ шоўку або напісаныя на кухоннай фользе, сядроў якіх і гэткі:

Наша жыццё падобна да малака. Спачатку яно салодкае, Паслья — кісле, А потым яно цвёрдае ѹ цяжкое, як тварог.

Але пад канец і тварог зъядзе бяззубага Бабуля ѹ цягніку.

Наведнікі спыняюцца, калі выйдзе сабою мройной зялёнай даліну з дарогай пасярод. Многія малонкі прысьвеченныя сябрам масастакі — "Усхвалівамы", "Сумны жартайткі". Як сказала Ларыса Фінкельштэйн, кожны малонок выйдзе наўгароду рысу хакартару пэўнага чалавека.

Графічна сэрыя "Таты розныя патрабны" нагадвае збор ілюстрацый ѹ да нямецкіх казакў або да твораў Гофмана. Вось тата-Хатні гаспадар" вышытвае, нізка сагнуй-шыся: лысіна, пэнснэ; даўгі вусы зъвісаюць над вышыўкай. Вось тата-Дырыжор" узыяліася съледам за сваім палачакам, фалды сурдуть веюць па паветры, і здаецца, што за гэту палачку яго нехта ўсыцьгае на неба. Гэтак сама ўзыяліася ѹ дзяўчынка з кніжкі-

валянцінкі "Я цябя люблю", дзе кожнаму слову прысьвічаная асобная старонка: "Я", "Цябе", "Люблю". Гэта вышытая на джынсе кніжка такая ўніверсальная, што, тримаючы яе ў руках, разумееш: Людка хоча падараваць яе цэламу съвету. Бяры, маўляд, съвеце, гэты джынсовы лапік, дзе я вышыла сваю душу.

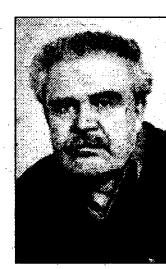
Людка Сільнова ўжо 15 год празднічае ў Нацыянальнай бібліятэцы. Выглядае яна на "ідэальнае бібліятокара" — спалучэнне няўажлівасці і пазії.

Верш "Адвечнае ўражанне" прысьвічаны мастаку Міколу Цудзіку: "Мастак, сучасны і заўсёдны". Два гады таму 50-гадовы мастак, шукальнік іздальных пэйзажаў, зрабіў сабе съмерць, скончыўшы з пляцілаварховіка. Гэта адбылося паслья таго, як ніхто не прышоў на юбілейную выставу, ніхто не купіў ніводнае карынты і ніхто нічога не напісаў. Апрача Людкі Сільновай. Шкада, што Цудзік не пасльеў прачытада.

Выставка мастакі працуе сінхронна з Нацыянальнай бібліятэцай, і Вы можаце зазірнуць і туды, і туды. Спалучыць карыснае з прыемным.

Съедка

На здымку: Людка Сільнова (справа) і Ларыса Фінкельштэйн

Юры Станкевіч

Сучасныя сагі

БЛАКІТНАЯ БЕЗДАНЬ

У аднаго хлапца бацькі звехалі на лецішчы, і ён запрасіў да сябе сябру зь сяброўкаю, каб гульнуць на вольнай "каце". Яны набылі ў цыганоў сушанае канаплі, накручлі зь яе цыгарак, скавалі ў пачак ад "Астры" і выправіліся "чанік" па піве. Зайшоўшы зь півам у кватэру, яны пабачылі бацьку хлапца, які вярнуўся з паўднёвога — забыўшы цыгарэты... Ён сядзеў у майтках і масцы для падводнага плавання пасярод залі ѹ глядзеў па тэлевізары "Le grand Bleu" з Жанам Рэнэм. Пачак быў пусты.

У беларусаў ёсьць прымаўка: "Выскачыў, як Піліп з канапель", над якой этымолягі доўгі час ламаюць сабе головы. Съведчыць яна, відаць, пра магутную гісторычную традыцыю ўжывання гэтага прадукту.

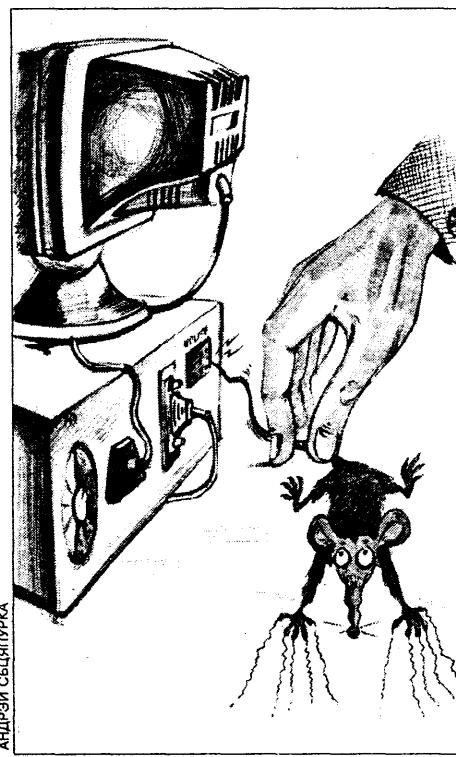
КНЯСКАЯ ГРЫДНІЦА

Адзін дальнабойнік вяртаўся з Масквы ў Глыбокае, адвеё туды машыну глыбоўкае згушчонкі і цяпер ехаў назад пусты. Ён так съпяшаўся, што нават у Полацку не спініўся, каб падсілкавацца. Але ўжо кілемэтраў праз дваццаткі кішкі начала зусім зводзіць ад голаду. Шафёў пабачыў пры дарозе кавярню "Княская грыдніца" і спыніўся. Там яму запрапанавалі юшку з курыцаю, сувінія каўбаскі з бульбай і грыбамі, запечаныя ў гаршку, лускікі з ракавінамі, халодны журавінавы кісель з шафранным булкай на заедак. Стравы былі выкшталцоныя, а цана памяркоўная. Падзякаваўши гаспадарам, съѣды ды ўсыщешаны дальнабойнік паехаў далей. Ніхто ягоным расповедам пра файнную дарожную кавярню верыя даў. Едучы наступным рэйсам у Расею, зъянтэжаны кіроўца ня здолеў знайсці ўпабаданне "Княскае грыдніца"...

Сюжэт сустракаецца і ў іншых народоў. Вандорнікі заўжды імкнуліся ўпрыгожыць расповеді пра свае падарожжы драбніцай фантазіі.

ПАЛЯЎНЧЫ ТЫ МОЙ...

Адзін паляўнічы з Касцюковічаў, літаральна "звернены" на традыцыйных і звычайных паляваньнях, адным пекінским ранкам замест ласія застраліў каня, што зблудзіў у лесе. Ад перажыванняў з нагоды такове прыкрае няўдаліцы, якія пусцілія б яго на

Андрэй Сытіков

кінны людзкі ды зняважыла яго як паляўнічага, дзядзька вырашыў паквітацца з сабою ліху квітаю. Ён застрэліўся ў самым гушчары.

Байка пра надмерны гонар і залежнасць ад таго, "што людзі скажуць". Хто-нікто заміж сланоў ўсё жыцьцё забівае муҳаў, і пра самагубства ня думае.

КІВАЧ ФІЗЫКЕСЫ

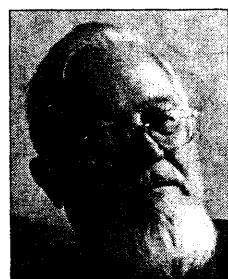
Адна старая настаўніца фізыкі, лежачы ў больніцы, трымала ў сябе на тумбачцы мэтраном, які ўвесь час стукаў. Суседкі па палаце лічылі гэта старым маразім, а адна нават сказала тое настаўніцы ў вочы. Яна прамаўчала, але калі адчула, што памірае, сказала нядобраўгілчыць: "Я канча, але й ты таксама памрэш, ледзіве спыніца гэты ківач". Тая паблажліва хітнула галаўою, іду́чы на перавязку пасыль выдаленія скулы. Перавязны пакой быў на паверх вышэй, і жанчына, падымоючыся па прыступках, пасылінулася ды скацілася долу, скруці́шы галаўу. Пазыўні высытлілася, што акурат у той час санітарка спыніла мэтраном памерлай настаўніцы.

Перадсъмартыны праклён здаўна лічыўся самым моцным. Гэта сага пра наканавасць, страх смерці і пра павагу да стаўрх людзей.

Сяргей Балахонаў

Водгукі

Гадоў 6–7 таму, калі стала відавочна, што першая хвала новага беларускага Адраджэння захлынаецца, я аду́чую, як памалу з-пад ног почала сыходзіць глеба.

Раптам стала разумела, што Беларусь і беларусы никому не патрэбна ў сувеце, ні нават у самой Беларусі, што з часу напісаныя Купалам "Тутэйшых" нічога не змянілася — у Беларусі па-ранейшаму рэзализуюць свае інтарэсы Расея і Польшча, а нам нямецца на сваёй зямлі. Гэта напіраўда, што за шырокія нацыянальнай ідэі хаваючыя слабыя ў жыцьцёвым і асабістым пляне людзі. Проста эзім і прагматызм некаторых з нас быў (і застаецца) трахо слабышы за жаданыне, каб родныя людзі жылі добра...

Глеба з-пад ног почала сыходзіць, а ў галаву прыйшли пытанні — я быць далей? Ці ёсьць надзея, што Беларусь застанецца? Што яна пастае з каленіў ізноў? Дзе ўзяць маральна сілы для працы? І ці патрэбна тая праца?

Пра гэту сваю праблему я расказаў тады айцу Аляксандру Надсану падчас адной з нашых гутарак. І ў адказ пачу:

— Братка, што ж казаць мне? Я цэлае жыцьцё так жыву і прадаю...

На гэтым мae сумненны скончыліся.

Ён ня меў непасрэднага дачынення да адраджэння Уніі ў Беларусі. На момант ягонага першага прыезду ў Беларусь у сакавіку 1990 г. нашая ўніяцкая група ўжо існавала падыгоду, і айц Аляксандар быў моцна ўражаны, калі, пасыль сустрэчы на вакзале, ён падышоў да мянэ ля рэцепціі гатлю і спыталі, што я такі.

— Я ўніят. Нас тут некалькі, і мы хацелі б пагаварыць з Вамі.

Прыблізна гэтак адказаў тады я і ўбачыў съёльзь на ягоных вачах...

Царкву паўсталі зь нябыту і адразу займела высокапрафесійны і Боганатхнёвія пераклады ўсіх царкоўных тэкстуў з арыгіналаў, выкананыя айцом Аляксандрам, глыбокім знаюцам Бібліі і дзясяткі моваў. Ягоныя тэксты дзіўным чынам адбіваюць памежную і сінтыэтычную сутнасць старой Уніі — яго мова і не заходняя, і на ўсходнюю, яна — і тая, і тая, і адначасова проста добрая беларуская. Няма чаго і казаць, што менавіта ягоны варыянт найбольш надаецца для агульна-беларускага міжканфесійнага перакладу Бібліі.

Малам каму вядомы чыста царкоўны бok дзеяньня айца Аляксандра, а ён у апошнія 20 гадоў — галоўны абаронца нацыянальна-рэлігійных правоў беларусаў. Процыму разоў ён стукаўся ва ўсе дзвіры Апостальскай Стальцы, напісаў безліч зваротаў, рапартаў і заяўў, нажыў рэпутацію нязручнага чалавека і нацыяналіста. А я

вось, добра разумеючы плённасць і кончую неабходнасць кампрамісу і гнуткасці, часам думаю і пра парадаксальны плён нязломнасці. Менавіта цьвёрдасць і пасыльдourнасць пазыцыі робіць чалавека сымбалічнай постаццю. Сымбалічнай постаццю можа памыляцца, можа мець свае наслухнасць і слабасць, яе спрабуюць выкарыстоўваць (і выкарыстоўваюць) нядобра-сумленныя асобы, але памятаць яе будуть не за памылкі... Айц Аляксандар Надсан — гэта царкоўныя Зянон Пазняк. Два сымбалі Беларушчыны, нацыянальныя і рэлігійны...

Айц Аляксандар Надсан сёньня (хоць сам і не марыянін) — апошні прадстаўнік магутнай ва ўсіх адносінах групы беларускіх грэка-каталіцкіх сянатароў-марыянаў: архімандрита Лія Гарошкі, айца Ёзэфа Германовіча (Вінцуга Адважнага), айца Тамаша Падзявы, біскупа Часлава Сіповіча ды іншых, рэлігійныя, культурныя і нацыянальныя даробак якіх яшчэ дачакае сваёй належнай ацэнкі.

І тату тым, хто сёньня апанаваны сумненнем, ці Беларусь застанецца, і што ж рабіць у цяперашніх смутных часах, я нагадваю пра аднаго старога беларускага сянатара зь Лёндану, які, ня ведаючы, ці будзе Беларусь, 55 гадоў працаўаў дзеля якіх на чужыні.

Многая лета, дарагі ойча!

Сяргей Абламейка, Прага

Беларуская Асацыяцыя Журналістаў збірае бібліятэку для перадачы ў Жодзінскі СІЗА ("Чорны Бусел"). Калі вы хочаце далаўщицу да акцыі БАЖ, тэлефонуце **226-70-98** або адразу прывозыце вашыя ахвяраваныя на адрес: **Менск, пл. Свабоды, 17-304.**

Акцыя працягненча да 31 жніўня.

Кнігі: пошук, кансультаты, літаратура пад замову. **У Арлоу:** "Адкуль наш род"; **У Арлоу, Г. Сагановіч:** "Дзе сяе вялікі беларускі гісторыя"; **У Арлоу, "Сымбаль Батцакашчыны";** **В. Быкаў:** "Крыжовы шлях"; **К. Тарасаў:** "Памір пра легенды"; **М. Ермаловіч:** "Беларуская дзяржава ВКЛ"; **Энцыклапедыя:** "Хто ёсьць хто ѿтодзі беларусаў съвету"; **М. Раманюк:** "Беларускія крыжы"; **А. Белы:** "Хроніка Белай Русі"; "Мэтрыка ВКЛ" (кніга і кампакт); **М. Алемпіядытав:** "Атэзксты", "Беларускі рок-н-рол"; **Л. Вольскі:** "Фотаблок"; **Адам Глебус:** "Скрыжаваны"; **А. Туроўіч:** "Корпус" і інш.

Тэл. для дадаведак **229-27-89** — Але́сь (з 11.00 да 21.00)

Штандэлло на Палацы культуры Трактарнага з-ду (з 10.00 да 14.00)

Прадаю:
Кнігі — поштой: М. Раманюк "Беларускія народныя крыжы", З. Пазняк "Глэрыя Патрыя", зб. тв. У. Каракеўчыка ў 8 т. і інш.

Вышлю каталёг: 220030 Менск-30 а/c 195, Януш; janka_cit@yahoo.com; тэл.: 258-43-54.

Хто ве́рць ў Сына, мае ве́чнае жыцьцё, а хто ў Сына ня ве́рць, ня ве́бачыць жыцьцё, але гнез Божы будзе на ім. Іаан. 3, 36.
БЕЛАРУСКАЯ ЭВАНГЕЛЬСКАЯ ЦАРКВА
Набажніцтво штандэлло ў Менску а 10-й: Любімава 21-56, т.: 279-71-31, 270-89-87; штандэлло ў Асіповічах а 17-й: Леніна 40, т.: 28-140; шточачывер у Барысаве а 18-й: Ватуціна 38-45, т.: 54-908; шточачывер у Маладечне а 18-й: Аспенкі 54, т.: 3-18-76

Літаратура — гэта думка вольнага чалавека, так сказаў Ян Пітровіч.

3 Архів Супольнасці Літвы

НАША НІВА

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўны рэдактары «Нашай Нівы»:
С. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906–1914),
Янка Купала (1914–1915), А. Луцкевіч (1920),
С. Дубавец (1991–2000).

сакратарка рэдакцыі	Наста Бакшанская
карэктарка	Надзея Бракар
гапоўны рэдактар	Андрэй Дынько
адказны сакратар	Андрэй Кузнецчык
намесніца гал.рэдактара	Святлана Курс
намеснік гал.рэдактара	Андрэй Скурко
мастакі рэдактар	Аляксей Чарняеў
заснавальнік і выдавец	Фонд выданья газеты "Наша Ніва"

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАУ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 213-32-32

E-mail: nn@irex.minsk.by

<http://niva.s5.com>

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» ававязковая. 6 палос
фарматам А2. Друкарня УП выдавецства «Беларускі Дом друку».
Менск, пр. Скaryны, 79. Рэдакцыя не ёсць адказнасць за змест
рэкламных аўвестак. Кошт свабодны. Пасъведчаныя аб
рэкламных аўвестках. Выдадзены № 581 ад 4 ліпеня 1996 г.,
выдадзены Дзяржаўным камітэтам па друку Рэспублікі Беларусь.
Юрдычны адр.: Менск, пр. Газеты «Ізвестія», д. 8, кв. 173.
Наклад 5106.

Нумар падпісаны ў друк 12.08.2001.